

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1877, kl. 5 e. m.

Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner N:is 15 och 16 samt de delar af Dess nådiga proposition N:o 1, som dermed ställts i förbindelse, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen.

Till Särskilda Utskottets behandling hafva öfverlemnats:

Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 15, med förslag till lag angående den allmänna värnpligten och den tid, värnpligtig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid;

de delar af Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 1, angående statsverkets tillstånd och behof, som afse uppförande å fjerde hufvudtiteln af anslag, angående hvilkas äskande Kongl. Maj:t, i sammanhang med frågan om värnpligtslagen, den 30 December 1876 fattat beslut, enligt det vid sist nämnda proposition fogade statsrådsprotokoll (Bil. N:o 3 b);

Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 16, angående eftergift af rust- och rotehållares åligganden att tillhandahålla båtsman vissa beklädnads-persedlar; samt

Kongl. Maj:ts, i Dess nådiga proposition N:o 1 å femte hufvudtiteln (punkten N:o 12), äskade anslag till värnpligtiges öfningar.

Utskottet, som tillika erhållit del af ett inom Första Kammaren af Herr *von Koch* i anledning af berörda nådiga proposition N:o 15 afgifvet yttrande, har äfvenledes fått mottaga följande motioner:

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 8 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

Inom Första Kammaren:

Motion N:o 30, af Herr *Widmark*, angående rust- och rotehållares rekryteringskyldighets öfvertagande af staten;

Inom Andra Kammaren:

Motion N:o 19 af Herr *P. A. Hellgrén* m. fl., angående underdånig skrifvelse om befrielse för lappmarkernas befolkning inom Wester- och Norrbottens län från deltagande i allmän värnpligt;

Motion N:o 85 af Herr *Jöns Pehrsson* m. fl., angående ordnande af landets försvar;

Motion N:o 102 af Herr *E. Dofsén*, om landtförsvarets ordnande; samt slutligen

Motion N:o 117 af Herr *Ola Andersson* m. fl., i hvad den rör Indelningsverkets afskrifvande, samt om rättighet för Rusthållet att, i stället för Rustningens effektiva utgörande, få erlægga vakansafgift.

Omförmälda nådiga proposition N:o 15, är af följande lydelse:

»Enär antagandet af en ny värnpligtslag, som eger förmåga att uppbringa hären till den styrka, försvaret af landet med betraktande af dess utsträckning och läge oundgängligen kräfver, måste anses tillhöra de första och mest maktpåliggande åtgärder för försvarsutvecklingen, helst den dermed åsyftade tillökningen af stridande inträffar först flera år efter det lagen trädt i kraft, och dessutom en säker kändedom om den styrka, hären är afsedd att uppnå, utgör den oundgängliga beräkningsgrunden för organisationsverksamheten under försvarets alla utvecklingsskeden, vill Kongl. Maj:t, med hänvisning i öfrigt till det statsregleringspropositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet för den 30 December 1876 (Bil. 3 b), i nåder föreslå Riksdagen att antaga härhos bifogade förslag till lag angående

1:o den allmänna värnpligten,

2:o den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid.

F ö r s l a g

till lag om allmänna värnpligten.

Art. I.

Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller aderton år, till och med det, under hvilket han fyller fyratio år.

§ 2.

Från värnpligtens fullgörande frikallas den, som till följd af lyte, sjukdom eller kroppslig svaghet är till tjenst vid rikets försvar oförmögen.

§ 3.

Värnpligten fullgöres i hären eller flottan.

§ 4.

1. Hären består af linie, landtvärn och landstorm. Tjenstetiden är sex år i linien och sex år i landtvärnet. Efter slutad tjenst i linien öfverföres den värnpligtige omedelbart till landtvärnet. Tjenstetiden vid flottan är tolf år, af hvilka de sex första motsvara tjenstetiden i linien och de sex sista tjenstetiden i landtvärnet. I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

2. Under den tid värnpliktig icke tillhör linien, landtvärnet eller flottan, tillhör han landstormen.

§ 5.

1. Värnpliktig är skyldig att undergå utskrifning till tjänst i linien och landtvärnet eller vid flottan det år han fyller 21 år.

2. Tjänstetiden i linien och landtvärnet eller vid flottan beräknas från början af nyssnämnda år, äfven om den värnpligtige till följd af laga förfall eller beviljad uppskof först ett senare år skulle blifva utskrifven. Har sådan senare utskrifning skett till följd af den värnpligtiges förfallolösa uteblifvande, räknas tjänstetiden från början af utskrifningsåret. Inställer utskrifven värnpliktig sig icke till tjänstgöring det år han första gången blifvit till vapenöfning inkallad, räknas hans tjänstetid från början af det år han inträder i tjänstgöring.

3. Värnpliktig må äfven före det år, han fyller 21 år, anmäla sig till utskrifning och dervid sjelf välja den truppafdelning eller flottans station, vid hvilken han vill tjänstgöra, dock endast så vida han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig. Han tillhör likväl linien eller motsvarande klasser vid flottan, intilldess sex år förflutit från och med det års början, då han fyller 21 år. Sådane ynglingar må dock icke vid någon af härens afdelningar eller vid flottans stationer emottagas till större antal än tio procent af årskontingenten.

§ 6.

1. Vapenför värnpliktig utskrifves till vapentjänst; öfrige värnpligtige till annan befattning vid hären eller flottan, hvartill de må finnas lämpliga.

2. Värnpliktig vare skyldig att, då han är inkallad till tjänstgöring, förrätta den tjänst, honom af vederbörande befälhafvare anvisas; dock

a) att den, som tillföre haft anställning i egenskap af officer eller underofficer, icke kan åläggas tjänstgöring i lägre befälsgrad, än han förut innehaft;

b) att prester, läkare, som aflagt medicine kandidatexamen, och veterinärläkare ej må åläggas annan tjänstgöring än den, som tillhör deras kall;

c) att sjökaptener och styrmän vid handelsflottan, hvilka utöfvat sitt yrke längre eller kortare tid under de trenne år, som närmast föregått inkallelseåret, skola, om de fullgjort föreskrifven vapenöfning vid

flottan samt aflagt den för befordran till underofficer stadgade examen, användas, de förre såsom befäl och styrmännen såsom underbefäl; samt

d) att den, som vunnit behörighet att tjenstgöra såsom maskinist å ångfartyg, skall användas i maskinistbefattning.

§ 7.

Rörande utskrifne värnpligtiges befrielse från tjenstgöring under krigstid meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjenst och det allmännas behof finnas vara påkallade.

§ 8.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjenst eller arbete antagen, må ej af husbonde eller arbetsgifvare förhindras att i behörig tid inställa sig till utskrifning, vapenöfning eller annan tjenstgöring.

§ 9.

1. Värnpliktig skall, med det undantag mom. 3 af denna § bestämmer, vid mantals- och skattskrifningen det år, han fyller aderton år, sjelf eller genom målsmän, husbonde, arbetsgifvare eller laga ombud, aflemma sitt prestbetyg till det vid förrättningen närvarande befäl och af detsamma uttaga en inskrifningsedel.

2. Å inskrifningssedeln antecknas framgent af befälet hvad som med hänseende till värnpligtens fullgörande är för den värnpligtige af vigt att kunna styrka, såsom utskrifningsförrättningsbeslut, fullgjord tjenstgöringsskyldighet, öfverflyttning till landtvärnet med mera dylikt. Med inskrifningssedeln följer ett utdrag af denna lag samt andra lagar och stadganden rörande krigsnakten.

3. Är den värnpligtige vid sjömanshus inskrifven, erhåller han under första värnpligtsåret sin inskrifningsedel af sjömanshusdirektionen, som derom underrättar vederbörande landtvärns-kompanibefäl inom den 15 Januari nästföljande år.

§ 10.

Den, som är förlustig medborgerligt förtroende, må ej tillhöra hären eller flottan.

Art. II.

Linien och landtvärnet samt deremot svarande klasser vid flottan.

a) Utskrifning.

§ 11.

1. Riket indelas i utskrifningsområden, motsvarande fotfolksregements- och corps-områden.
2. Hvarje utskrifningsområde delas i visst antal landtvärns-kompani-områden.

§ 12.

1. Alle värnpligtige, som icke, enligt mom. 2 och 3 af denna §, utskrifvas till flottan, äro underkastade utskrifning till hären.
2. Till flottan utskrifvas:
 - a) sjöfarande, som å hvad farvatten som helst idkat minst tolf månaders sjöfart å fartyg af tio tons dräktighet eller derutöfver;
 - b) fiskare, som idkat kust- eller hafsfiske såsom yrke minst tolf månader;
 - c) lotsar och lotslärlingar; samt
 - d) maskinister och eldare, som i sådan egenskap å hvad farvatten som helst tjenstgjort minst sex månader å ångfartyg eller ångslupar.
3. Dessutom skall till det antal, som Konungen pröfvar erforderligt, till flottan utskrifvas:
 - a) värnpligtige från de kusttrakter, der befolkningen mest sysselsätter sig med kustfart och fiske;
 - b) ingenjörer, ritare och handtverkare vid skeppsvarf och sådana mekaniska verkstäder, som hufvudsakligen bedrifva skeppsbyggeri, äfvensom andra skeppshandtverkare, segelsömmare, blockmakare och repslagare.

§ 13.

Ur utskrifningsområdena uttagas, på sätt §§ 19 och 22 bestämma, värnpligtige för rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängen och flottan, hvarefter öfriga värnpligtige tillhöra det fotfolksregemente, inom hvars

utskrifningsområde de äro utskrifne, egande dock Konungen att i mån af behof utjemna större olikheter i styrka regementena emellan.

§ 14.

1. Vid hvarje mantals- och skattskrifningsförrättning skall befäl närvara, för att med ledning af mantalsuppgifterna upprätta och fullständiga den stamrulla, som inom hvarje landtvärnskompani skall särskildt för hvarje årsklass föras öfver alla värnpligtige, hvilka inom kompaniets område blifva mantals- och skattskrifne.

2. Utdrag af denna stamrulla skall för de tre yngsta årsklasserna inom årets slut af landtvärns-kompanichefen öfversändas till vederbörande pastorsembeten, hvilka äro pligtige att efter verkställd granskning genom anteckning upplysa, dels om någon deruti upptagen värnpliktig afflidit eller afflyttat till annan ort, som, då den är känd, skall uppgifvas, eller blifvit till hemvist eller namn enligt kyrkoböckerna oriktigt upptagen, dels om och hvilka värnpligtige af berörda årsklasser, utom de i utdragen upptagna, inflyttat i församlingen efter senaste mantalsskrifningen; hvarefter utdragen, bekräftade genom vederbörande pastorers underskrift, skola inom den 15 derpå följande Januari till landtvärns-kompanichefen återsändas.

3. Direktionerna för sjömanshusen skola inom den 15 Januari hvarje år till vederbörande landtvärns-kompanichef insända uppgift å alle i sjömanshusets register inskrifne värnpligtige.

4. Ej mindre presterskapet än ock landsstatens tjänstemän, särdeles mantals- och skattskrifnings-förrättare samt direktionerna för sjömanshusen vare pligtiga att, i allt hvad på dem kan ankomma, tillhandagå vederbörande landtvärnsbefäl med de upplysningar och det bistånd, som af dem kunna äskas, i och för de värnpligtiges redovisande och utskrifning.

5. Der mot husförhörslängder svarande anteckningar komma att föras af annan myndighet än presterskapet, skola presterskapets skyldigheter, enligt denna §, åligga sådan myndighet.

§ 15.

1. Hvarje år före den 15 Mars skall, på tider och ställen, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter landtvärns-bataljonschefens hörande bestämmas, inom de särskilda utskrifningsområdena utskrifning förrättas med de värnpligtige, som under året fylla 21 år, samt med dem af äldre årsklasser, hvilka vid föregående utskrifningsförrättningar bort vara till-

städes, men uteblifvit, eller vid sådan förrättning erhållit uppskof med utskrifning. Der så pröfvas nödigt, kan dessutom äfven på andra tider af året utskrifning ega rum.

2. Värnpliktig, som är inskrifven vid sjömanshus, utskrifves inom det utskrifningsområde, inom hvilket sjömanshuset är beläget.

3. Inkallelse till utskrifningsförrättning verkställes af Konungens Befallningshafvande genom kungörelse.

4. Utskrifningen förrättas af en utskrifningsnämnd, som består af landtvärns-bataljonschefen, såsom ordförande, och fyra ledamöter, nemligen en kapten af linien, vederbörande kronofogde, eller, om utskrifningen afser stad, en af magistraten inom sig utsedd ledamot samt dessutom för hvarje landtvärns-kompaniområde två derinom bosatte män, hvilka sistnämnde jemte ett lika antal suppleanter väljas hvarje gång för två år af landstinget, eller, der kompaniområdet utgöres af stad, som ej under landsting lyder, af stadsfullmäktige. Omfattar kompaniområdet landsdelar hörande under olika landsting eller landsdel och stad, som ej under landsting lyder, väljas särskildt för hvarje sådan landsdel eller stad två ledamöter i nämnden jemte lika antal suppleanter. De af landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter, eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämndens förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valda.

Nämndens ordförande och ledamöter hafva lika rösträtt. Nämnden biträdes af en läkare.

5. Vid utskrifningsförrättning är hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig. Undantagne från denna skyldighet äro endast de värnpligtige, som äro inskrifne å sjömanshus och hafva fullgjort de i § 12 mom. 2 bestämda vilkor.

§ 16.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, än den, hvarest han är mantals- och skattskrifven, må, om han så önskar, å den förra undergå utskrifning, men skall i sådant fall före utskrifningen anmäla sig hos landtvärns-kompanibefälet, förete inskrifningssedel och aflemna prestbetyg. Sådan värnpliktig anses dock fortfarande tillhöra det område, der han än mantals- och skattskrifven, så vidt han icke till annat område i laga ordning öfverflyttar.

§ 17.

1. Uppskof med utskrifning må till näst följande års utskrifningsförrättning af nämnden medgifvas:

a) den

a) den, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid utskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig; samt

b) ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller enka äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra fader- och moderlösa syskon, derest dessa hans närmaste för sitt uppehälle äro beroende af hans arbete och med honom sammanboende.

2. Förefinnes dylik anledning till befrielse ännu vid utskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt 24:de lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i linien och landtvärnet samt motsvarande klasser vid flottan.

§ 18.

1. Uppskof med tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan af nämnden intill 23:dje lefnadsåret medgifvas;

a) den som vid universitet, akademi, högre elementarläroverk, högre eller lägre teknisk skola idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för afslutandet af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg, och som till följd deraf icke utan väsendtlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) äfven annan värnpliktig, så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda.

2. Uppskof med tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan af nämnden på högst ett år medgifvas värnpliktig, som sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid utskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning, såsom nyligen inträffadt dödsfall, tillträde genom arf eller testamente, olyckshändelse med mera dylikt, icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han i och för sin militära tjenstgöring skulle blifva frånvarande.

§ 19.

Utskrifningsnämnden pröfvar hvarje värnpligtigs lämplighet ej mindre för vapentjenst eller för annan befattning vid hären eller flottan, än ock för inträde vid olika vapen i öfverensstämmelse med det af Konun-
Bih. till Riksd. Prot. 1877. 8 Saml. 1 Afd. 1 Häft. 2

gen utfärdade reglemente för de värnpligtiges utskrifning, efterfrågar, hvilka af de värnpligtige önska inträde vid specialvapnen, samt meddelar beslut i fråga om befrielse från eller uppskof med värnpligtens fullgörande, hvilket allt i utskrifningslängden införes.

§ 20.

Utskrifningsnämnden tillkommer derjemte att vid utskrifningstillfället förordna om de värnpligtiges öfverförande vid behörig tid så väl till landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan som till landstormen. Innan nämnden lemnar förrättningsstället, skola utskrifningslängderna af nämnden underskrifvas.

§ 21.

1. För hvarje utskrifningsområde skall finnas en utskrifningsrevision, bestående af Landshöfdingen i det län, till hvilket största delen af området hör, såsom ordförande, samt af fyra ledamöter, regements- eller corpschefen och för hvarje till utskrifningsområdet hörande län eller ej under landsting lydande stad tre inom länet eller staden bosatte män, som jemte tre suppleanter första gången för tre år och sedan för två år i sender utses af landstinget eller, för stad, som icke lyder under landsting, af stadsfullmäktige. De af landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämnda förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valda.

2. Utskrifningsrevisionen eger att ändra eller upphäfva sådana utskrifningsnämndens beslut, mot hvilka besvär anföras af någon nämndens ledamot eller af värnpliktig, som frågan rör.

3. Dessa besvär skola inom fjorton dagar efter beslutets meddelande skriftligen ingifvas till Konungens Befallningshafvande i det län, inom hvilket förrättningen egt rum.

4. Revisionen, som biträdes af en dertill förordnad civil-läkare och regementsläkaren, sammanträder på kallelse af ordföranden.

§ 22.

1. Utskrifningsrevisionen åligger derjemte att bland de värnpligtige, som enligt § 19 dertill pröfvats lämplige, uttaga det antal, som från utskrifningsområdet skall tilldelas rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna

och trängen, hvarvid i första rummet till nyssnämnda vapen uttagas de, hvilka dertill sig anmält.

2. I afseende å utskrifning till flottan gälle hvad i § 12 är stadgadt, och tillämpas i fråga om dem, hvilka under N:o 3 af samma § skola till flottan utskrifvas, hvad här ofvan i mom. 1 blifvit om utskrifning till specialvapnen föreskrifvet.

§ 23.

Öfver utskrifningsrevisionens beslut må icke besvär anföras.

§ 24.

Utskrifven värnpliktig är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser, så väl under all tjenstgöring och under marscher till och från tjenstgöringsorten, som ock i fråga om åtlydnad af påbud, hvarigenom han inkallas till tjenstgöring. Försummad inställelse till sådan mönstring, som § 27 omförmåler, anses dock icke efter krigslag.

b) *Öfning och tjenstgöring.*

§ 25.

Värnpliktig är, sedan han blifvit utskrifven, skyldig att för sin utbildning under fredstid tjenstgöra den tid, som genom särskild af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag bestämmes.

§ 26.

1. Då rikets försvar, förberedelser dertill, bevarandet af rikets neutralitet, eller upprätthållandet af inre ordning det kräfvat, må antingen liniens alla klasser eller ock större eller mindre delar af den eller de klasser af linien, som Konungen kan finna behöfligt, inkallas till tjenstgöring.

2. Der i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven landtvärnet eller någon del deraf inkallas, må Konungen derom förordna, sedan Han Statsrådet hört och, såvida ej Riksdagen är samlad eller inom trettio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Hvad i mom. 1 och 2 af denna § om linien och landtvärnet sagdt är, gälle äfven med afseende på inkallelse af motsvarande klasser vid flottan.

4. Utan Riksdagens medgifvande må landtvärnet icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 27.

De till linien och landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan hörande värnpligtige, som icke under årets lopp varit inkallade till tjenstgöring, skola undergå mönstring kompanivis eller, då kompaniområdets vidsträckthet dertill föranleder, socknevis; dock äro de å sjömanshus inskrifna från inställelse vid dylik mönstring befriade, så ock öfrige värnpligtige, hvilka till landtvärnskompani-befålet aflemnadt tillförlitlig uppgift om sin bostad.

c) *Underhåll och förmåner.*

§ 28.

1. Under tjenstgöring erhåller den värnpligtige qvarter in natura, underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt kontant aflöning, allt enligt särskilda bestämmelser.

2. Värnpliktig, som under tjenstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga derigenom i större eller mindre mån minskas, erhåller det understöd eller den pension, som författningarne rörande pensionering af gemenskapen vid hären och flottan nu bestämma.

d) *Särskilda föreskrifter.*

§ 29.

För värnpliktig, som tillhör linien och landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan, gäller:

1. Att han under hela sin tjenstetid tillhör det vapen, vid hvilket han fått sin första utbildning;

2. att den, som blifvit utskrifven, skall, då han till annat utskrifningsområde afflyttar, tillhöra vid fotfolket det regemente eller den corps, inom hvars utskrifningsområde han inflyttar, samt vid öfriga vapen den truppafdelning, som erhåller manskap från sistnämnda område:

3. att, innan flyttning från en till annan kommun af honom företages, han är skyldig derom göra anmälan hos närmaste landtvärnskompanibefäl;

4. att, om han till annat kompaniområde afflyttar, han är pliktig inom 14 dagar efter ankomsten till den nya boningsorten derom göra anmälan hos närmaste befäl af det kompani, inom hvars område han inflyttat;

5. att, om han icke är till tjänstgöring inkallad, när landstormen inom hans ort uppåddas, han är pliktig utgå med densamma, och har då lika skyldigheter med landstormsman.

§ 30.

Den, som är i tjänst vid härens eller flottans stam, anses, så länge tjänsten varar, dermed fullgöra sin värnpligt, men om han före värnpligtsålderns slut erhåller afsked, eger han samma tjänstgöringsskyldighet som den årsklass, han tillhör.

§ 31.

Till tjänstgöring vid linien och landtvärnet samt flottans motsvarande klasser inkallas de värnpligtige af landtvärnskompani-befälet, antingen genom omedelbar order eller genom kungörelse, som minst två gånger uppläses i kyrkorna och införes i ortens tidningar.

§ 32.

De värnpligtige, som enligt § 10 icke få tillhöra hären eller flottan, må, i händelse af krig, användas till lämpligt arbete.

Art. III.

Landstormen.

§ 33.

Landstormen kan endast under krig och till hemortens försvar uppkallas efter af Konungen derom i Statsrådet fattadt beslut. Uppåddad landstormsman är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser.

§ 34.

1. Under hvarje fotfolksregemente hör den inom dess utskrifningsområde befintliga landstormen.

2. Landstormen indelas i landstormsafdelningar, hvar och en bestående af allt till landstormen hörande manskap inom ett landtvärnskompanis område.

3. Hvarje landstormsafdelning delas i sockenafdelningar, så att allt landstormsmanskap från en och samma socken kommer att tillhöra samma sockenafdelning.

§ 35.

Landstormen må icke föras utom eget och angränsande regementens områden.

§ 36.

1. Kompanichef vid landtvärnet är under fredstid äfven befälhafvare för kompaniområdets landstormsafdelning.

2. Befälhafvare för sockenafdelningarne förordnas af fördelningsgeneralen och ega dessa befälhafvare att utse behöfligt underbefäl.

3. Under krig förordnar Konungen särskild befälhafvare för de större afdelningar af landstormen, som kunna af omständigheterna påkallas.

§ 37.

Landstormsman är under tjenstgöring pliktig att sjelf förse sig med kläder och, derest staten icke kan vid uppkallandet anskaffa föda, äfven förse sig med sådan mot ersättning af staten enligt länets markgångspris för soldatportion. Vapen och ammunition tillhandahållas af staten.

§ 38.

För värnpligtige, som ännu icke uppnått den för utskrifning stadgade ålder och sålunda tillhöra någon af landstormens trenne yngsta årsklasser, gälla äfven de i § 29, mom. 3 och 4 meddelade föreskrifter från den tid de erhållit sin inskrifningssedel.

§ 39.

För landstormens i näst föregående § omförmälda årsklasser anordnas frivilliga målskjutningsöfningar inom landtvärnskompaniernas områden. Den värnpligtige, som dervid uppnår den för rekryts godkännande bestämda skjutskicklighet, erhåller ett penningebelopp såsom premium.

Art. IV.

Om påföljd för åsidosättande af denna lags föreskrifter och om laga förfall.

§ 40.

Den värnpligtige, som utan laga förfall underlåter fullgöra hvad honom enligt § 9 mom. 1, § 29 mom. 3 och 4 samt § 36 åligger, böte för hvarje gång fem kronor samt vare derjemte i förstnämuda fall underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

§ 41.

1. Värnpliktig, som förfallolöst uteblifver från den i § 15 omförmälda utskrifningsförrättning, böte första gången 10 kronor och, om han ånyo dermed beträdes, 20 kronor, samt vare ock underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

2. Värnpliktig, som på grund af § 16 inställer sig vid utskrifningsförrättning å annan ort, än der han är mantals- och skattskrifven, men dervid försummar förete inskrifningssedel och aflemna prestbetyg samt till följd deraf icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till utskrifningsförrättning.

§ 42.

Värnpliktig, som bort inställa sig till sådan mönstring, som i § 27 omnämnes, men utan laga förfall uteblifvit, böte 10 kronor.

§ 43.

1. Såsom laga förfall för uteblifvande från utskrifning eller tjänstgöring eller för annan uraktlåtenhet att fullgöra denna lags bestämmelser anses, om man är sjuk, om man är i Konungens och i rikets tjänst uppbådad eller faren, eller om man sitter i häkte; vederbörande dock obetaget att, då andra än nu sagda förfall förebaras, pröfva om de äro af den vigt, att de må gälla såsom ursäkt.

2. För vid sjömanshus inskrifven värnpliktig skall dessutom såsom laga förfall för inställelse till sjökrigstjänst räknas: att vara på utrikes sjöresa stadd; inträdande dock tjänstgöringsskyldigheten, så snart den värnpliktige anländer till svensk hamn eller sammanträffar med svenskt örlogsfartyg.

§ 44.

Sjukdom skall, för att såsom laga förfall anses, styrkas med behörig läkares intyg, hvilket den värnpliktige är skyldig sjelf anskaffa. Kan han ej skaffa läkarebetyg, vare honom tillåtet att styrka förfallet med intyg af pastor i församlingen och ordförande i kommunalstämman eller kommunalnämnden.

Denna lag skall vara gällande från ingången af år 1878.

F ö r s l a g

**till lag, angående den tid, värnpliktig skall för sin utbildning
tjänstgöra under fredstid.**

1.

Under fredstid skola värnpliktige för sin utbildning tjänstgöra i 62 dagar, så vidt ej Kongl. Maj:t i särskilda fall finner skäl att i denna öfningstid göra inskränkning.

2.

Förenämnda tjänstgöring fullgöres vid fotfolket under två på hvarandra följande år, med 42 dagar det första och 20 dagar det andra året; vid härens specialvapen och flottan deremot utan afbrott under ett år.

3.

För värnpliktig, som före 1878 års ingång blifvit eller bort blifva bland allmänna beväringen inmönstrad, skall med afseende på fullgörandet af hans värnpligt gälla hvad hittills varit om allmänna beväringen stadgadt.

4.

1. Innevånare å Gotland, hvilken före ingången af år 1878 fyllt 21 år, skall tills vidare på förut öfligt sätt fullgöra sin värnpligt.

2. Den, som efter 1878 års ingång fyller 21 år, och vid Gotlands nationalbeväring då redan vapenöfvats, skall ega att å den i denna lag bestämda första årets öfningstid afräkna det antal dagar, han vapenöfning undergått.»

4

Då Utskottet nu går att yttra sig öfver de ärenden, som sålunda blifvit till dess handläggning hänskjutna, får Utskottet till en början tillkännagifva, att det vid behandlingen af den föreliggande hufvudfrågan ansett sig — utan att taga hänsyn till frågan om sättet för försvarets ordnande i en mer eller mindre aflägsen framtid — endast böra föreslå sådana förbättringar i den närvarande försvarsorganisationen, som utan att rubba de grunder, på hvilka densamma hvilar, äro egnade att öka härens styrka och underlätta en ordnad mobilisering. Frågan om vårt försvars förstärkande har nemligen syntts Utskottet icke böra för närva-

rande afse något annat, än att nödiga åtgärder, på grundvalen af det bestående, må vidtagas för en tidsenlig utveckling af vår bevaringsinstitution, så att de försvarskrafter, densamma erbjuder landet, blifva mera ändamålsenligt ordnade och bättre öfvade. Och har Utskottet funnit sig desto hellre böra gifva åt frågan en sådan begränsning, som dels de åtgärder i nämnda syfte, hvilka nu ifrågasättas, med lika nödvändighet påkallas, hvilken framtida organisation vårt försvar än må erhålla, och dels det med visshet kan antagas, att alla, som önska en förbättring af vårt försvar, skola vara ense om behovet af dessa åtgärder, huru stridiga deras åsikter i öfrigt kunna vara angående det slutliga mål, till hvilket reformerna i försvarsväsendet böra syfta.

Men ehuru Utskottet sålunda ansett det vara hvarken nödigt eller lämpligt att nu afgöra något rörande den frågan, huru försvaret för framtiden bör ordnas, har Utskottet likväl icke kunnat lemna oanmärkta de åsikter derom, hvilka Chefen för Landtförsvarsdepartementet i sitt till statsrådsprotokollet den 30 sistlidne December afgifna anförande uttalat, helst Kongl. Maj:t i dess nådiga proposition till Riksdagen angående förslag till lag om allmänna värnpligten samt om värnpligtigs tjänstgöring för sin utbildning under fredstid hänvisat till samma anförande. Och har Utskottet ansett sig desto mindre böra lägga dessa åsikter till grund för de förslag till försvarets förbättrande, hvilka Utskottet funnit sig böra tillstyrka, som den allmänna meningen i landet icke, enligt Utskottet åsigt, är stämd till förmån för en sådan härorganisation, hvilken i nämnda anförande förordas, och till följd häraf svåra hinder otvifvelaktigt skulle möta för tagande af det steg framåt, hvarom nu är fråga, i fall, på sätt Herr Departementschefen angifver, detta steg skulle utgöra det första, i en riktning, som skulle hafva till mål en försvarsorganisation i öfverensstämmelse med 1875 års härordningsförslag. I de förslag, hvilka Utskottet kommer att i ämnet afgifva, ligger följaktligen intet, som på något sätt är afsedt att gifva stöd åt, annu mindre innebära ett gillande af den plan till försvarets framtida ordnande, hvilken Chefen för Landtförsvarsdepartementet i ofta nämnda anförande till statsrådsprotokollet angifvit.

Efter de vidtomfattande krig, som fördes i början af vårt århundrade, har krigshärarnes storlek allt mera ökats. Intet land har för närvarande råd att ensamt genom värfning uppställa ett så stort antal krigare, som i händelse af fredsbrott skulle krävas för landets försvar. Det frivilliga åtagandet har i mer eller mindre mån fått lemna rum för tvungen krigstjänst. Genom införandet af »allmän värnpligt» har krigsfolkets anskaffning blifvit oberoende af landets materiella tillgångar, hvilka

till följd deraf kunnat i större utsträckning användas till härens öfning i fredstid och till att i fält underhålla de stora krafter, som tillämpningen af denna pligt möjliggjort.

Äfven i vårt land har det frivilliga åtagandet visat sig icke göra till fyllest för att man uteslutande på dess grund skulle kunna bygga vår härordning, och har man därför redan för mera än 60 år sedan sökt vid sidan af våra värfvade och indelta trupper i »allmänna beväringen» vinna den förstärkning af våra stridskrafter, som af försvaret i våra dagar erfordras.

De fem åldersklasser, som den samna för närvarande omfattar, förmå dock icke uppställa en mot detta ändamål svarande manstyrka. Sker mobilisering på våren före vapenöfningarna, kunna nemligen endast tre, sker den på hösten fyra åldersklasser påräknas för fälthären. I likhet med Kongl. Maj:t anser därför Utskottet, att antalet klasser af den vapenföra delen af befolkningen, hvilka böra vara pligtige att i farans stund deltaga i landets värn, måste ökas, så vidt hären skall kunna uppbringas till den styrka, som försvaret af vårt land med dess stora utsträckning oundgängligen kräfver.

Denna ökning har af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen till sju åldersklasser, hvadan hären i händelse af krig skulle komma att i sina led och för sin ersättning räkna tolf åldersklasser värnpligtige, af hvilka de sex första skulle utgöra härens »linie» och de sex senare härens »landtvärn». Tjänstetiden skulle såsom nu räknas från början af det kalenderår, värnpliktig fyllt 21 år.

Emot denna delning af de värnpligtige har Utskottet icke haft något att anmärka. Deremot har Utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka, hvad Kongl. Maj:t föreslagit om härens indelning, äfvensom benämningarne »linie» och »landtvärn». Hvad Kongl. Maj:ts förslag i förstnämnda hänseende innehåller har nemligen synts Utskottet kunna tydas såsom direkt hänsyftande på 1875 års härordningsförslag, hvilket Utskottet, såsom ofvan nämnts, icke ansett böra uppställas såsom det mål, hvartill nu ifrågavarande steg till försvarets förbättrande syftar. För förekommande af en sådan tydning har Utskottet äfven ansett sig böra i stället för »linie» och »landtvärn» föreslå andra, för vår bestående försvarsorganisation mindre främmande, benämningar. Den förra benämningen, eller »linie», är dessutom för allmänheten ny och okänd och omfattar tillika äfven den indelta och värfvade stammen, hvarföre den icke exakt motsvarar den afdelning af de värnpligtige, som den i denna lag bör motsvara, så vidt icke linien antages bestå uteslutande af värnpligtige med befäl. Hvad åter benämningen »landtvärn» angår, har det öde,

som under vårt sista finska krig öfvergick det då uppkallade landtvärnet, vid detta namn mångenstädes fäst minnen, allt för sorgliga, för att nu böra upplifvas. Och då det slutligen syntes Utskottet vara af vigt, att folket icke under nya namn på gamla skyldigheter må tänka sig andra och vidsträcktare bördor, än förändringen i sak i sig sjelf innebär, har Utskottet äfven här i funnit ett giltigt skäl att utbyta bemälda benämningar mot andra mera passande.

Sedan år 1812 har den allmänna beväringen varit den benämning, hvarunder landets vapenföre män fullgjort sin värnpligt. Denna benämning har häfden för sig och har därför af Utskottet ansetts lämpligare än någon annan att i trängre mening användas för att beteckna de värnpligtige, hvilka skola i farans stund antingen komplettera fälthären eller utgöra hans reserv. De förre, hvilka skola tillhöra härens linie, har Utskottet ansett böra benämnas *första uppbådet*, de senare, hvilka först i andra hand komma att tagas i anspråk, *andra uppbådet*. Vid flottan, der någon delning i linie och landtvärn enligt Kongl. Maj:ts förslag icke skulle förekomma och der någon särskild benämning för de värnpligtige af första och andra uppbådet därför icke erfordras, skulle tjenstetiden för de värnpligtige under de sex första åren motsvara tjenstetiden i beväringens första uppbåd, och de sex derpå följande åren tjenstetiden i det andra uppbådet.

Om en fiendtlig här öfverskred våra landamären, skulle säkerligen hvarje svensk man, äfven om han icke tillhörde hären, vara redo att gripa till vapen, och hela folket, om det så kräfdes, likasom dess förfäder vid så många tillfällen gjort, gå »man ur huse» mot fienden. Dylika tillfälliga uppbåd, hvilka nyare tider kallat *landstorm*, kunna visserligen icke i våra dagar utöfva något afgörande inflytande på krigets gång, eller med hopp om framgång upptaga ordnad strid med fiendens bättre ordnade och skickligare anförda trupper. Men till skydd mot mindre fiendtliga landstigningar och såsom allvarliga hinder mot en fiendtlig härs framryckande, derigenom att hans förbindelser hotas, hans requisitioner af proviant och furage omintetgöras och hans krafter splittras, kunna de vara till oberäknelig nytta. Ett litet land som vårt kan mindre än dess mäktige grannar underlåta att tillgodogöra sig det tillskott i kraft och den större seghet i försvaret, som genom landstormen kommer detsamma till godo. Härtill kommer, att den nya uppfattning som i folkrätten gjort sig gällande, att rättigheten att bära vapen mot fienden för den enskilde sambällsmedlemmen skall vara i lag stadgad, gör det till en oeffrig pligt att utsträcka gränsen för värnpligten längre, än den aktiva härens behof kräfver. Utskottet har också med afseende härå, i lik-

het med Kongl. Maj:t, ansett, att värnpligten borde utsträckas utöfver de tolf år, under hvilka den samma skulle fullgöras i hären eller flottan, och att hvarje svensk man borde vara pliktig att, intill det kalenderår, under hvilket han fyller fyratio år, till hemortens försvar ingå i landstormen.

Vidkommande åter den utsträckning af värnpligten, som af Kongl. Maj:t föreslagits, eller att den samma skulle taga sin början redan det år, svensk man fyller 18 år, alltså tre år innan han utskrifves till tjenst i hären eller flottan, har Utskottet icke funnit densamma vara af behofvet påkallad. Värnpliktig, som fullgjort sin tjenst i beväringen eller motsvarande klasser af flottan, har under sin tjenstetid i mer eller mindre mån lärt sig att bruka sitt vapen. Ju mera arbete som eger rum under fredstid på härens utbildning, dess större betydelse för försvaret få de äldre värnpligtsklasser, som i farans stund inkallas till tjenst i landstormen. Detta är deremot icke förhållandet med de ynglingar, som, innan de fått lära sig att bruka vapen, komma att uppåddas mot fienden, och Utskottet har därför, i denna framflyttning af tiden för värnpligtens fullgörande, icke funnit det tillskott i försvarskraft, som bör motsvara hvarje utsträckning af detta viktiga medborgerliga åliggande.

En af de största och allmännast insedda bristerna i vår nuvarande beväring författning är den otillräckliga kontrollen öfver de värnpligtige. Ju mer värnpligten ökas, dess skarpare och mindre underkastad godtycke måste densamma blifva, på det att hvarje man måtte ske lika rätt, och hären kunna tillgodogöra sig de krafter, som ställas till hans förfogande. Utskottet kan därför icke annat än för sin del i det hufvudsakligaste tillstyrka de af Kongl. Maj:t föreslagna förändringarna i sättet för de värnpligtiges utskrifvande och redovisande. Men det anser äfven, att, när en lag, hvilken kräfvat så mycket ordningssinne af den euskilde, som den nu föreslagna värnpligtslagen, skall tillämpas, det torde vara välbetänkt, om man på något sätt söker minska det intryck lagens noggranna tillämpning kunde framkalla. Utskottet har trott, att detta kunde i någon mån vinnas, om de böter, som enligt den samma komme att utgå, tillföle en särskild fond, afsedd att lemna pensioner åt värnpligtige, som under tjensten ådroge sig skador, och, om de derunder miste lifvet, för deras enkor och barn; detta så mycket hellre, som det redan för närvarande finnes en på dylikt sätt bildad pensions- och invalidfond för beväringmanskapet, hvilken Utskottet förestält sig kunna med den nu föreslagna förenas.

I sin till Utskottet öfverlemnade motion har Herr Jöns Pehrsson föreslagit, att befriad värnpliktig skall erlägga värnsskatt, progressivt efter förmögenheten. Som emellertid, med afseende å det motiv för detta yrkande, motionären anført, Utskottet ansett, att ett säkrare korrektiv mot de af motionären befarade missförhållanden ligger i pligtkänslan hos de män, hvilka skola tillämpa lagens bud, har Utskottet icke trott sig böra tillstyrka nämnda förslag.

Hvad frågan om värnsskatt i öfrigt vidkommer, har Utskottet äfven tagit henne under öfvervägande. Men då, enligt § 2 och § 6 i här nedan framlagda förslag till lag om allmänna värnpligten, endast de värnpligtige, som till följd af lyte, sjukdom eller kroppslig svaghet äro till tjänst vid rikets försvar oförmögne, befrias från värnpligtens fullgörande och äfven sådane värnpligtige, hvilka icke äro till vapentjänst duglige, kunna till andra befattningar vid hären eller flottan utskrifvas, har Utskottet ansett, att några skäl för införandet af en sådan skatt vid tillämpningen af ifrågavarande lagförslag icke förefinnas. Äfven om andre än sjuke och krymplingar kunde från värnpligten befrias, vore Utskottet tveksamt, huruvida ett så viktigt medborgerligt åliggande, som den allmänna värnpligten, borde få omsättas i penningar och anses såsom skatt. Hon synes Utskottet snarare vara en medborgerlig pligt, för hvars uppfyllande vissa fysiska egenskaper erfordras, hvarför också lagen icke heller vill hafva henne utkräfd af andra än män i den ålder, då dessa egenskaper under vanliga förhållanden hos dem förefinnas. »Krympningen, såväl som qvinnan», säger en reservant vid 1871 års Riksdags Särskilda Utskott, »ynglingen och den ålderstigne mannen äro derifrån fritagne, emedan förmågan af pligtens uppfyllande hos dem saknas. Att i stället ålägga någondera af dem en skatt i penningar, synes mig ej öfverensstämma med förpligtelsens art, och detta gäller ej minst i afseende på den lytte, sjuklige eller svage, som i sitt kroppslidande eller svaghetstillstånd har att bära en börda, hvilken berättigar honom till samhällets synnerliga skydd och omvårdnad . . . Om värnpligtslagen skall af hela folket med välvilja omfattas, måste det deri se endast ett medel att betrygga fäderneslandets sjelfständighet, icke en utväg att af de i ett eller annat hänseende af naturen vanlottade få ett bidrag till bestridande af statens utgifter.» Med dessa ord, hvilka Utskottet ansett sig böra i minnet återkalla, torde denna fråga vara till sina hufvudpunkter besvarad.

Utskottet öfvergår nu till att anföra skälen för de mindre ändringar i Kongl. Maj:ts förslag, hvilka Utskottet ansett behöfliga.

Ofvan är nämndt, hurusom Utskottet ansett, att värnpligten borde taga sin början med det kalenderår, under hvilket den värnpligtige fyller 21 år, och icke, såsom Kongl. Maj:t i § 1 föreslagit, under det kalenderår, han fyller 18 år. De af Kongl. Maj:t härmed afsedda fördelar har Utskottet ansett i alla fall och utan olägenhet kunna vinnas derigenom, att mom. 3 af § 5 ändras i det syfte, att tjänstgöringen vid hären eller flottan må i vissa fall kunna taga sin början äfven före inträdet i värnpligtsåldern, och att, i afseende på sådane underårige, värnpligtslagen i tillämpliga delar borde vara gällande.

Äfvenledes har Utskottet, till följd af ändringen i § 1, funnit mom. 1 af § 9 § 38 och § 39 i Kongl. Maj:ts förslag till värnpligtslag böra utgå och mom. 2 och 3 af § 9 i samma lagförslag böra inflyta under § 15, alldenstund det, efter sagda ändringar, först i denna § närmare omförmäles, hvad som förstas med inskrifningssedel. Härigenom har äfven paragrafföljden inom lagförslaget måst ändras.

Uti det föregående är nämndt, hurusom Utskottet funnit sig böra utbyta orden »linie» och »landtvärn» mot »beväringens första uppbåd» och »beväringens andra uppbåd.» Till följd häraf har Utskottet ansett sig böra föreslå en ny redaktion af §§ 3 och 4 jemte några mindre rättelser i öfriga §§ och rubriker, som häraf blifva nödvändiga.

Då det undantagsstadgande, som §§ 10 och 32 innehålla för värnpligtige, hvilka icke åtnjuta medborgerligt förtroende, icke torde böra i sin fulla utsträckning tillämpas, men Utskottet icke heller ansett det vara ändamålsenligt att sådane värnpligtige finge göra krigstjänst till samman med de öfriga, har Utskottet föreslagit den ändring i § 10, att i stället för orden »må ej tillhöra hären eller flottan» insatts orden »må ej vapenöfvas, utan till lämpliga arbeten användas.» I anledning häraf har Utskottet äfven ansett, att § 32 bör utgå.

Stadgandet i § 14 att vid hvarje mantals- och skattskrifningsförrättning befäl skall närvara, för att med ledning af mantalsuppgifterna upprätta och fullständiga stamrullan öfver de värnpligtige, har Utskottet ansett mindre behöfligt, helst Utskottet förmenat att vederbörande mantals- och skattskrifningsförrättare fortfarande, såsom hittills, bör kunna åläggas att uppgöra fullständiga listor öfver de värnpligtige, hvilka listor, sedan de undergått granskning af vederbörande pastorsembeten, kunde tjena till grund för stamrullorna vid de olika truppafdelningarna.

I § 15 mom. 1 torde, med anledning af ändringen i § 4, ordet »landtvärns-bataljonschefen» lämpligen böra utbytas mot orden »vederbörande regements- eller corpschef» samt ordet »landtvärns-bataljonschefen»

i samma § mom. 4 böra utbytas mot orden »en dertill förordnad regimentsofficer.» I stället för den bestämda föreskriften, att vederbörande kronofogde eller af magistraten utsedd ledamot skall tillhöra utskrifningsnämnden, hvilket till äfventyrs kunde medföra olägenheter, har Utskottet ansett att valet af lämplig person dertill kunde öfverlemnas åt Konungens Befallningshafvande.

I § 16 har den ändring föreslagits, att värnpliktig, som önskar undergå utskrifning å annan ort än den, hvarest han är mantalsskrifven, icke förr än hos vederbörande utskrifningsnämnd behöfver dertill anmäla sig.

Vid § 18 har det synts Utskottet, som skulle utskrifningsnämndens rättighet att meddela uppskof med tjenstgöringen under fredstid vara längre utsträckt, än med grundsatsen af lika tjenstgöringsskyldighet torde vara förenligt, och i det ställe föreslagit, att detta uppskof bör kunna beviljas endast intill 22:a lefnadsåret. Till följd häraf har Utskottet äfven ansett att mom. 2 borde sammanföras med litt. c i föregående mom. af samma §.

Skyldigheten enligt § 21 för utskrifven värnpliktig att inom fjorton dagar efter det utskrifningsnämnden meddelat beslut hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifva de besvär, han deröfver vill anföra, har synts Utskottet, med fäst afseende på svårigheten för de värnpligtige, som bo aflägsset från residensstaden, att anskaffa kommissionärer för besvärsskrifternas ingifvande, allt för betungande, och har Utskottet därför ansett, att sådana besvär äfven borde, i likhet med hvad rörande klagan öfver taxeringskomité's beslut är i lag medgifvet, få inom stadgad tid med posten insändas.

Vid § 29 har det synts Utskottet, som borde tiden, inom hvilken värnpliktig, om han till annat kompaniområde afflyttar, skall vara pliktig att anmäla sin nya boningsort, med fäst afseende på befolkningens gleshet i många orter, i synnerhet i de norra landskapen, utsträckas till 30 dagar.

De i § 42 omnämnda böter för den värnpligtige, som uraktlåtit att inställa sig till mönstring det år, han icke varit uppkallad till tjenstgöring, hafva förefallit Utskottet väl höga, och har Utskottet ansett, att de böra nedsättas från 10 till 5 kronor.

För att underlätta för den värnpligtige möjligheten att styrka laga förfall, har Utskottet, i afseende å stadgandet i § 44, föreslagit den ändring, att sådant förfall för honom kan styrkas af äfven annan prest i församlingen än pastor.

Slutligen

Slutligen har Utskottet af de skäl, som i motiven till lagen i dess helhet finnas omförmälda, ansett det lämpligt att, under en tillagd Art. V, intaga en ny § om användningen af de böter, som enligt värnpligtslagen komma att utgå.

De ändringar i lagförslaget, som Utskottet för öfrigt ansett sig böra tillstyrka äro af den ringa vikt, att Utskottet icke trott det behöfligt att för dem särskildt redogöra.

Utskottet hemställer alltså:

1:o att Riksdagen måtte, med förklarande att förslaget till lag om allmänna värnpligten icke kan oförändradt godkännas, för sin del besluta följande

Lag om allmänna värnpligten.

Art. I.

Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller *tjuguet* år, till och med det, under hvilket han fyller fyratio år.

§ 2.

Från värnpligtens fullgörande frikallas den, som till följd af lyte, sjukdom eller kroppslig svaghet är till tjänst vid rikets försvar oförmögen.

§ 3.

Värnpliktig *tillhör* hären eller flottan.

§ 4.

1. *Värnpligten i hären fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppbådet, af hvilka det första tillhör härens linie. Tjenstetiden är sex år i första uppbådet och derefter sex år i det andra. Värnpligten vid flottan fullgöres under tolf år, af hvilka de sex första motsvara tjenstetiden i beväringens första, och de sex sista åren tjenstetiden i beväringens andra uppbåd. I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.*

2. *Under den tid värnpliktig icke tillhör beväringen eller flottan, tillhör han landstormen.*

§ 5.

1. *Värnpliktig är skyldig att undergå utskrifning till tjenst i hären eller vid flottan det år, han fyller 21 år.*

2. *Tjenstetiden enligt § 4 mom. 1 beräknas från början af nyss nämnda år, äfven om den värnpligtige till följd af laga förfall eller beviljad uppskof först ett senare år skulle blifva utskrifven. Har sådan senare utskrifning skett till följd af den värnpligtiges förfallolösa utblifvande, räknas tjenstetiden från början af utskrifningsåret. Inställer utskrifven värnpliktig sig icke till tjenstgöring det år, han första gången blifvit till vapenöfning inkallad, räknas hans tjenstetid från början af det år, han inträder i tjenstgöring.*

3. *Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till utskrifning och dervid själf välja den truppafdelning eller flottans station, vid hvilken han vill tjenstgöra, dock endast så vida han är till krigstjenst duglig och i öfrigt lämplig till den tjenst, hvartill han anmäler sig. Han tillhör likväl linien eller motsvarande klasser vid flottan, intilldess sex år förflutit från och med det års början, då han fyller 21 år. Sådane ynglingar må dock icke vid någon af härens afdelningar eller vid flottans stationer emottagas till större antal än tio procent af årskontingenten. Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige, gäller i tillämpliga delar jemväl med afseende å de enligt detta moment utskrifne, innan de i värnpligtsåldern inträdt.*

§ 6.

1. Vapenför värnpliktig utskrifves till vapentjänst; öfrige värnpligtige till annan befattning vid hären eller flottan, hvartill de må finnas lämplige.

2. Värnpliktig vare skyldig att, då han är inkallad till tjänstgöring, förrätta den tjänst, honom af vederbörande befälhafvare anvisas; dock

a) att den, som tillförene haft anställning i egenskap af officer eller underofficer, icke kan åläggas tjänstgöring i lägre befälsgrad, än han förut innehaft;

b) att prester, läkare, som aflagt medicine kandidatexamen, och veterinärläkare ej må åläggas annan tjänstgöring än den, som tillhör deras kall;

c) att sjökaptener och styrmän vid handelsflottan, hvilka utöfvat sitt yrke längre eller kortare tid under de trenne år, som närmast föregått inkallelseåret, skola, om de fullgjort föreskrifven vapenöfning vid flottan samt aflagt den för befordran till underofficer stadgade examen, användas, de förre såsom befäl och styrmännen såsom underbefäl; samt

d) att den, som vunnit behörighet att tjänstgöra såsom maskinist å ångfartyg, skall användas i maskinistbefattning.

§ 7.

Rörande utskrifne värnpligtiges befrielse från tjänstgöring under krigstid meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjänst och det allmännas behof finnas vara påkallade.

§ 8.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, må ej af husbonde eller arbetsgifvare förhindras att i behörig tid inställa sig till utskrifning, vapenöfning eller annan tjänstgöring.

§ 9.

Värnpliktig, som är förlustig medborgerligt förtroende, må ej vapenöfvas, utan till lämpliga arbeten användas.

Art. II.

Beväringen och deremot svarande klasser vid flottan.

a) *Utskrifning.*

§ 10.

1. Riket indelas i utskrifningsområden, motsvarande *fotfolkets* regements- och corps-områden.

2. Hvarje utskrifningsområde delas i visst antal *beväringsskompani*-områden.

§ 11.

1. Alle värnpligtige, som icke, enligt mom. 2 och 3 af denna §, utskrifvas till flottan, äro underkastade utskrifning till hären.

2. Till flottan utskrifvas:

a) sjöfarande, som å hvad farvatten som helst idkat minst tolf månaders sjöfart å fartyg af tio tons dräktighet eller derutöfver;

b) fiskare, som idkat kust- eller hafsfiske såsom yrke minst tolf månader;

c) lotsar och lotslärlingar; samt

d) maskinister och eldare, som i sådan egenskap å hvad farvatten som helst tjenstgjort minst sex månader å ångfartyg eller ångslupar.

3. Dessutom skall till det antal, som Konungen pröfvar erforderligt, till flottan utskrifvas:

a) värnpligtige från de kusttrakter, der befolkningen mest sysselsätter sig med kustfart och fiske;

b) ingenjörer, ritare och handtverkare vid skeppsvarf och sådana mekaniska verkstäder, som hufvudsakligen bedrifva skeppsbyggeri, äfvensom andra skeppshandtverkare, segelsömmare, blockmakare och repslagare.

§ 12.

Ur utskrifningsområdena uttagas, på sätt §§ 18 och 21 bestämma, värnpligtige för rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängen och flottan, hvarefter öfrige värnpligtige tillhöra det fotfolksregemente *eller corps*,

inom hvars utskrifningsområde de äro utskrifne, egande dock Konungen att i mån af behof utjemna större olikheter i styrka regementena emellan.

§ 13.

1. *Vederbörande mantals- och skattskrifningsförrättare åligger att genast efter det mantalsskrifningarna blifvit afslutade, med ledning af mantalslängderna och i enlighet med de föreskrifter, Kongl. Maj:t utfärdar, uppsätta fullständiga listor till grund för den stamrulla, som skall föras öfver de värnpligtige inom hvarje beväringsskompaniområde. Dessa listor skola före den 10 påföljande Januari för granskning öfversändas till vederbörande pastorsembeten, hvilka genom anteckning å dem böra upplysa, dels om någon af deruti upptagne värnpligtige aflidit eller afflyttat till annan ort, som, då den är känd, bör uppgifvas, dels om och hvilka värnpligtige, utom de å listorna upptagne, efter mantalsskrifningen inflyttat i församlingen; hvarefter listorna, bekräftade med vederbörande pastorers underskrifter, skola af dem inom den 20 i samma månad till skattskrifningsförrättaren återsändas. Före Januari månads utgång skall skattskrifningsförrättaren insända dessa listor, behörigen transporterade och summerade, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som ofördröjligen öfversänder dem till vederbörande regements- eller corpschefsembete.*

2. *Chefsembetet låte derefter, på sätt Kongl. Maj:t derom närmare bestämmer, upprätta fullständiga rullor öfver utskrifningsområdets värnpligtige af de tolf första åldersklasserna.*

3. *Direktionerna öfver sjömanshusen skola inom den 1 Februari hvarje år till Sjöförsvars-departementet insända uppgift å de i sjömanshusens register inskrifne värnpligtige.*

4. *Ej mindre presterskapet än ock landsstatens tjenstemän, särdeles mantals- och skattskrifningsförrättare samt direktionerna öfver sjömanshusen vare pligtige att, i allt hvad på dem kan ankomna, tillhandagå vederbörande befäl med de upplysningar och det bistånd, som af dem kunna äskas, i och för de värnpligtiges redovisande och utskrifning.*

5. *Der mot husförhörslängder svarande anteckningar föras af annan myndighet än presterskapet, skola presterskapets skyldigheter enligt denna § åligga sådan myndighet.*

§ 14.

1. *Hvarje år före den 15 Mars skall, på tider och ställen, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter vederbörande regements- eller*

corpschefs hörande bestämmas, *utskrifning* inom de särskilda utskrifningsområdena förrättas med de värnpligtige, som under året fylla 21 år, samt med dem af äldre årsklasser, hvilka vid föregående utskrifningsförrättningar bort vara tillstädes, men uteblifvit, eller vid sådan förrättning erhållit uppskof med utskrifning. Der så pröfvas nödigt, kan dess utom äfven på andra tider af året utskrifning ega rum.

2. Värnpliktig, som är inskrifven vid sjömanshus, utskrifves inom det utskrifningsområde, der sjömanshuset är beläget.

3. Inkallelse till utskrifningsförrättning verkställas af Konungens Befallningshafvande genom kungörelse.

4. Utskrifningen förrättas af en utskrifningsnämnd, som består af *en dertill förordnad regementsofficer*, såsom ordförande, och fyra ledamöter, nemligen en kapten af linien, *en af Konungens Befallningshafvande utsedd person* samt dessutom, för hvarje *beväring* kompaniområde två derinom bosatte män, hvilka sist nämnde jemte ett lika antal suppleanter väljas hvarje gång för två år af landstinget, eller, der kompaniområdet utgöres af stad, som ej under landsting lyder, af stadsfullmäktige. Omfattar kompaniområde landsdelar, hörande under olika landsting, eller landsdel och stad, som ej under landsting lyder, väljas särskildt för hvarje sådan landsdel eller stad två ledamöter i nämnden jemte lika antal suppleanter. De af landsting eller stadsfullmäktige valde ledamöter, eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämndens förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valde.

Nämndens ordförande och ledamöter hafva lika rösträtt. Nämnden biträdes af en läkare.

5. Vid utskrifningsförrättning är hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig *samt att dervid aflemna sitt prestbetyg och mottaga en utskrifningssedel*. *Härifrån befrias endast värnpliktig, som, inskrifven å sjömanshus, fullgjort de i § 11 mom. 2 bestämda vilkor*. *Sådan värnpliktig erhåller under första värnpligtsåret sin utskrifningssedel af vederbörande sjömanshusdirektion*.

6. *Å utskrifningssedeln antecknas utskrifningsnämndens beslut samt derefter framgent af befälet hvad som med hänseende till värnpligtens fullgörande är för den värnpligtige af vigt att kunna styrka, såsom fullgjord tjenstgöringsskyldighet, öfverflyttning till beväringens andra uppbåd med mera dylikt*. *Med utskrifningssedeln följer ett utdrag af denna lag samt andra lagar och stadganden rörande krigsmakten*.

§ 15.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, än den, hvarest han är mantals- och skattskrifven, må å den förra undergå utskrifning, men skall i sådant fall hos *vederbörande utskrifningsnämnd* anmäla sig och aflemna prestbetyg. Sådant värnpliktig anses dock fortfarande tillhöra det område, der han är mantals- och skattskrifven, så vidt han icke till annat område i laga ordning öfverflyttar.

§ 16.

1. Uppskof med utskrifning må till näst följande års utskrifningsförrättning af nämnden medgifvas:

a) den, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid utskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig; samt

b) ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller enka, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra fader- och moderlösa syskon, derest dessa hans närmaste för sitt uppehälle äro beroende af hans arbete och med honom sammanboende.

2. Förefinnes dylik anledning till befrielse ännu vid utskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt 24:de lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i *beväringen* samt motsvarande klasser vid flottan.

§ 17.

Uppskof med tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan af nämnden intill 22:dra lefnadsåret medgifvas:

a) den, som vid universitet, akademi, högre elementarläroverk, eller högre eller lägre teknisk skola idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för avslutandet af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg, och som till följd deraf icke utan väsendtlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) äfven annan värnpliktig, så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande prövas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid utskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han i och för sin militära tienstgöring skulle blifva frånvarande.

§ 18.

Utskrifningsnämnden pröfvar hvarje värnpligtigs lämplighet ej mindre för vapentjenst eller för annan befattning vid hären eller flottan, än ock för inträde vid olika vapen i öfverensstämmelse med det af Konungen utfärdade reglemente för de värnpligtiges utskrifning, efterfrågar, hvilka af de värnpligtige önska inträde vid specialvapnen, samt meddelar beslut i fråga om befrielse från eller uppskof med värnpligtens fullgörande, hvilket allt i utskrifningslängden införes.

§ 19.

Utskrifningsnämnden tillkommer derjemte att vid utskrifningstillfället förordna om de värnpligtiges öfverförande vid behörig tid så väl till *beväringens andra uppbåd* eller motsvarande klasser af flottan som till landstormen. Innan nämnden lemnar förrättningsstället, skola utskrifningslängderna af nämnden underskrifvas.

§ 20.

1. För hvarje utskrifningsområde skall finnas en utskrifningsrevision, bestående af Landshöfdingen i det län, till hvilket största delen af området hör, såsom ordförande, samt af fyra ledamöter, *nemligen* regements- eller corpschefen och för hvarje till utskrifningsområdet hörande län eller ej under landsting lydande stad tre inom länet eller staden bosatte män, som jemte tre suppleanter första gången för tre år och sedan för två år i sender utses af landstinget eller, för stad, som icke lyder under landsting, af stadsfullmäktige. De af landsting eller stadsfullmäktige valde ledamöter eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämnda förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valde.

2. Utskrifningsrevisionen eger att ändra eller upphäffa sådana utskrifningsnämndens beslut, mot hvilka besvär anföras af någon nämndens ledamot eller af värnpliktig, som frågan rör.

3. Dessa besvär skola inom fjorton dagar efter beslutets meddelande skriftligen ingifvas till Konungens Befallningshafvande i det län, inom hvilket förrättningen egt rum. *Sådana besvär må äfven inom behörig tid med posten insändas; dock skall i sådant fall behörigen styrkas, att den klagande egenhändigt undertecknat besvärsskriften, eller att densamma på hans begäran eller med hans samtycke blifvit uppsatt.*

4. Revisionen, som biträdes af en dertill förordnad civil-läkare och regementsläkaren, sammanträder på kallelse af ordföranden.

§ 21.

1. Utskrifningsrevisionen åligger derjemte att bland de värnpliktige, som enligt § 18 dertill pröfvats lämplige, uttaga det antal, som från utskrifningsområdet skall tilldelas rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, hvarvid i första rummet till nyssnämnda vapen uttagas de, hvilka dertill sig anmält.

2. I afseende å utskrifning till flottan gälle hvad i § 11 är stadgadt, och tillämpas i fråga om dem, hvilka under mom. 3 af sanma § skola till flottan utskrifvas, hvad här ofvan i mom. 1 blifvit om utskrifning till specialvapnen föreskrifvet.

§ 22.

Öfver utskrifningsrevisionens beslut må icke besvär anföras.

§ 23.

Utskrifven värnpliktig är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser, så väl under all tjenstgöring och under marscher till och från tjenstgöringsorten, som ock i fråga om åtlydnad af påbud, hvarigenom han inkallas till tjenstgöring. Försunnad inställelse till sådan mönstring, som § 26 omförmåler, anses dock icke efter krigslag.

b) Öfning och tjenstgöring.

§ 24.

Värnpliktig är, sedan han blifvit utskrifven, skyldig att för sin utbildning under fredstid tjenstgöra den tid, som genom särskild af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag bestämmes.

§ 25.

1. Då rikets försvar, förberedelser dertill, bevarandet af rikets neutralitet, eller upprätthållandet af inre ordning det kräfver, må *beväringens första uppbåd* eller ock *de större* eller mindre delar *deraf*, som Konungen kan finna behöfligt, inkallas till tjenstgöring.

2. Der i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven *beväringens andra uppbåd* eller någon del *deraf* inkallas, må Konungen derom förordna, sedan Han Statsrådet hört och, såvida ej Riksdagen är samlad eller inom trettio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Hvad i mom. 1 och 2 af denna § om *beväringen* sagdt är, gälle äfven med afseende på inkallelse af motsvarande klasser vid flottan.

4. Utan Riksdagens medgifvande må *beväringens andra uppbåd* icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 26.

De till *beväringen* eller motsvarande klasser af flottan hörande värnpligtige, som icke under årets lopp varit inkallade till tjenstgöring, skola undergå mönstring kompanivis eller, då kompaniområdets vidsträckthet dertill föranleder, socknevis; dock äro de å sjömanshus inskrifne från inställelse vid dylik mönstring befriade, så ock öfrige värnpligtige, hvilka till befalet aflemna tillförlitlig uppgift om sin bostad.

c) *Underhåll och förmåner.*

§ 27.

1. Under tjenstgöring erhåller värnpliktig underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt konstant aflöning, allt enligt särskilda bestämmelser.

2. Värnpliktig, som under tjenstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga derigenom i större eller mindre mån minskas, erhåller det understöd eller den pension, som författningarna rörande pensionering af gemenskapen vid hären och flottan bestämma.

d) Särskilda föreskrifter.

§ 28.

För värnpliktig, som tillhör *beväringen* eller motsvarande klasser af flottan, gäller:

1. att han under hela sin tjenstetid tillhör det vapen, vid hvilket han fått sin första utbildning;

2. att den, som blifvit utskrifven, skall, då han till annat utskrifningsområde afflyttar, tillhöra vid fotfolket det regemente eller den corps, inom hvars utskrifningsområde han inflyttar, samt vid öfriga vapen den truppafdelning, som erhåller manskap från sist nämnda område;

3. att, innan flyttning från en till annan kommun af honom företages, han är skyldig derom göra anmälan hos närmaste kompanibefäl;

4. att, om han till annat kompaniområde afflyttar, han är pliktig inom 30 dagar efter ankomsten till den nya boningsorten derom göra anmälan hos närmaste befäl af det kompani, inom hvars område han inflyttat;

5. att, om han icke är till tjenstgöring inkallad, när landstormen inom hans ort uppbådas, han är pliktig utgå med densamma, och har då lika skyldigheter med landstormsman.

§ 29.

Den, som är i tjenst vid härens eller flottans stam, anses, så länge tjensten varar, dermed fullgöra sin värnpligt, men, om han före värnpligtsålderns slut erhåller afsked, eger han samma tjenstgöringsskyldighet, som den årsklass, han tillhör.

§ 30.

Värnpliktig, tillhörande beväringen eller motsvarande klasser vid flottan, inkallas till tjenstgöring af vederbörande befäl, antingen genom omedelbar order eller genom kungörelse, som minst två gånger uppläses i kyrkorna och införes i ortens tidningar.

Art. III.

Landstormen.

§ 31.

Landstormen kan endast under krig och till hemortens försvar uppkallas efter af Konungen derom i Statsrådet fattadt beslut. Uppbådad landstormsman är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser.

§ 32.

1. Under hvarje fotfolksregemente *eller corps* hör den inom dess utskrifningsområde befintliga landstormen.

2. Landstormen indelas i landstormsafdelningar, hvar och en bestående af allt till landstormen hörande manskap inom ett *beväringskompaniområde*.

3. Hvarje landstormsafdelning delas i sockenafdelningar, så att allt landstormsmanskap från en och samma socken kommer att tillhöra samma sockenafdelning.

§ 33.

Landstormen må icke föras utom eget och *tillgränsande* regementes områden.

§ 34.

1. *Befälhafvare inom beväringskompaniområde* är under fredstid äfven befälhafvare för områdets landstormsafdelning.

2. Befälhafvare för sockenafdelningarna förordnas af fördelningsgeneralen och ega dessa befälhafvare att utse behöfligt underbefäl.

3. Under krig förordnar Konungen särskild befälhafvare för de större afdelningar af landstormen, som kunna af omständigheterna påkallas.

§ 35.

Landstormsman är under tjenstgöring pliktig att sjelf förse sig med kläder och, derest staten icke kan vid uppkallandet anskaffa föda, äfven

förse sig med sådan mot ersättning af staten enligt länets markegångspris för soldatportion. Vapen och ammunition tillhandahållas af staten.

Art. IV.

Om påföljd för åsidosättande af denna lags föreskrifter och om laga förfall.

§ 36.

Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra hvad honom enligt § 28 mom. 3 och 4 åligger, böte för hvarje gång 5 kronor.

§ 37.

1. Värnpliktig, som förfallolöst uteblifver från den i § 14 omförmälda utskrifningsförrättning, böte första gången 10 kronor och, om han ånyo dermed beträdes, 20 kronor, samt vare ock underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

2. Värnpliktig, som på grund af § 15 inställer sig vid utskrifningsförrättning å annan ort, än der han är mantals- och skattskrifven, men dervid försummar aflemna prestbetyg samt till följd deraf icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till utskrifningsförrättning.

§ 38.

Värnpliktig, som bort inställa sig till sådan mönstring, som i § 26 omnämnes, men utan laga förfall uteblifvit, böte 5 kronor.

§ 39.

1. Såsom laga förfall för uteblifvande från utskrifning eller tjänstgöring eller för annan uraktlåtenhet att fullgöra denna lags bestämmelser anses, om man är sjuk, om man är i Konungens och rikets tjänst uppbådad eller faren, eller om man sitter i häkte; vederbörande dock obetaget att, då andra än nu sagda förfall förebaras, pröfva, om de äro af den vigt, att de må gälla såsom ursäkt.

2. För vid sjömanshus inskrifven värnpliktig skall dessutom såsom laga förfall för inställelse till sjökrigstjänst räknas: att vara på utrikes

sjöresa stadd; inträdande dock tjenstgöringsskyldigheten, så snart den värnpligtige anländer till svensk hamn eller sammanträffar med svenskt örlogsfartyg.

§ 40.

Sjukdom skall, för att såsom laga förfall anses, styrkas med behörig läkares intyg, hvilket den värnpligtige är skyldig sjelf anskaffa. Kan han ej skaffa läkarebetyg, vare honom tillåtet att styrka förfallet med intyg af *prest* i församlingen *eller* af ordförande i kommunalstämman eller kommunalnämnden.

Art. V.

Om användning af böter enligt denna lag.

§ 41.

Böter, som enligt denna lag utgå, skola afsättas till bildande af en invalid- eller pensionsfond för de värnpligtige, som under tjenstgöring erhållit sådan skada, att de derigenom blifvut i större eller mindre mån oförmögne att sig med arbete försörja, samt till enkor och barn efter i krig aflidet underbefäl och manskap; dock utan att sådant för närvarande medför någon rubbning af den de värnpligtige i § 27 mom. 2 tillförsäkrade rätt till understöd.

Denna lag skall vara gällande från ingången af år 1878.

Krigen i våra dagar fordra icke allenast stora, utan äfven väl krigsbildade härar. Våra grannar hafva också utsträckt öfningstiden för sina trupper till månader och år, medan vi fortfarande öfva beväringen eller hufvudstyrkan af vår här under endast trettio dagar. I det förslag till lag, angående den tid, värnpligtig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid, som föreligger till Utskottets behandling, har denna tid utsträckts till 42 dagar det första och 20 dagar det andra året eller till-

samman 62 dagar. I likhet med Kongl. Maj:t anser Utskottet denna tillökning i de värnpligtiges öfning vara af behovet synnerligen påkallad, på det att vårt folk, oaktadt den pålitliga försvarskraft, som det eger i vår värfvade och indelta stam, icke i händelse af krig skall duka under för fiendens bättre öfvade härskaror.

Äfven hvad fördelningen af öfningstiden vid fotfolket vidkommer, har densamma synts Utskottet ändamålsenlig, alldenstund första klassens värnpligtige derigenom få undergå ett rekrytmöte, lika långt som för stamrekryten för närvarande är föreskrifvet, och den andra klassen ett vanligt regementsmöte. I afseende på den tid, då lagen skall träda i full gällande kraft, har Utskottet deremot ansett att någon afkortning i öfningarne för år 1878 bör medgifvas, hufvudsakligen af det skäl, att de anordningar till uppförande af barackbyggnader m. m., som för den längre öfningen äro nödiga, icke torde hinna blifva färdiga redan till nästa år. Af denna anledning har Utskottet ansett, att en ny punkt borde tillkomma i lagen, angående den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid, innehållande föreskrift derom, att öfningarna först från och med 1879 må erhålla den utstäckning, som Kongl. Maj:t föreslagit, och att under 1878 den första värnpligtssklassens öfningstid ökas till endast 30 dagar vid fotfolket och 50 dagar vid specialvapnen och flottan.

Ehuru inom Utskottet tvekan uppstått, huruvida denna lag skulle kunna utsträckas och få tillämplighet med afseende å Gotlands befolkning, hvilken, genom särskild konvention åtagit sig en vidsträcktare krigsbildning, än som ålegat fastlandets befolkning, har Utskottet likväl å andra sidan icke kunnat annat än erkänna den stora vigten af att lagen blir gemensam för hela riket. Hvad Utskottet här nedan föreslår, rörande tiden för de värnpligtiges utbildning i fredstid, har det därför ansett, derest hinder icke möter af konventionen, jemväl böra tillämpas i afseende å Gotlands befolkning. Vidkommande sådan öns innevånare, hvilken före år 1878 fyllt 21 år, har emellertid Utskottet ansett, att han fortfarande bör kunna på öfligt sätt få fullgöra sin skyldighet med afseende å öns försvar.

I sammanhang med sist nämnda lagförslag och under förutsättning att den ifrågaställda tillökningen i värnpligtiges öfningar kommer till stånd har Kongl. Maj:t åskat:

dels, i Dess nädiga proposition N:o 1, rörande statsverkets tillstånd och behof, ett förslagsanslag af 400,000 kronor, att användas såsom bidrag till aflöning åt indelta arméns manskap;

dels, i Dess nädiga proposition N:o 16, att rust- och rotehållare, hvilka ingått kontrakt om de till båtsmansbeklädningen hörande så kallade

småpersedlarnes samt kappsäckens anskaffande och underhållande af kronan, måtte från och med år 1878 från erläggande af den derfor stadgade ersättning befrias, samt beklädnadsbestyret, i hvad det afser nämnda persedlar och kappsäcken, för de båtsmän, hvilkas rust- eller rotehållare icke i berörda afseende ingått kontrakt med kronan, af densamma utan ersättning med ingången af berörda år öfvertagas;

dels ock, i sist nämnda nådiga proposition, att en motsvarande förmån måtte tillkomma de rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, och i sådant afseende medgifvas, att beloppet af den jemlikt berörda nådiga bref utgående årliga vakansafgift måtte från och med år 1878 med en tiondedel minskas.

Lika med Kongl. Maj:t anser äfven Utskottet att i samband med och som en följd af den utsträckta öfning, Utskottet tillstyrkt, lättnader böra beredas för rust- och rotehålllet. Och har Utskottet funnit desto större skäl härtill, som under heladen tid indelningsverket egt bestånd den grundsats synes blifvit iakttagen, att i samma mån åtgärder för försvarets utveckling vidtagits, hvilka under någon form haft till följd ökade skyldigheter äfven för rust- och rotehållare, lättnader i deras förut varande bördor under andra former ansetts böra dem i stället medgifvas, hvarpå flerfaldiga exempel kunna anföras. Sålunda, för att blott hålla sig till hvad i detta afseende inträffat under detta århundrade, får Utskottet erinra derom, hurusom, då efter vårt sista finska krig förstärkningsmanskapet infördes, rust- och rotehållarnes skyldighet att hålla vargeringskarlar upphäfdes, äfvensom deras skyldighet »att allena ersätta den afgång på manskap som under pågående krig kunde inträffa». Sedan dess har ytterligare, *i sammanhang med eller såsom följd af vidtagna förändringar i försvarsväsendet*, utjemning af rustnings- och roteringsbördan vid olika tillfällen ansetts böra ega rum, hvarpå såsom exempel kunna anföras: rotehållarnes befrielse från släpkläders anskaffande åt soldaterna mot en mindre afgift, deras och rusthållarnes befrielse från mötespassevolansafgiften, rotehållarnes befrielse (tills vidare) från att till hälften bekosta soldatens beklädnad samt slutligen rusthållarnes befrielse från furagepassevolansafgiften.

Liksom sålunda åtskilliga besvär, som ålegat rust- och rotehållarne, tillförne blifvit öfverflyttade på samhället i dess helhet, anser Utskottet billigheten kräfva, att äfven nu, då det ifrågasattes att genom ökade öfningar göra beväringen mera duglig, att, i händelse af krig fullgöra sin vapentjänst i linien, åt rust- och rotehållarne beredas skäligen lättnader i deras bördor, och att den skilnad i afseende å utgifterna för landets

försvär, hvilken förefinnes mellan rust- och rotehållarne samt andra samhällsklasser, ytterligare utjemnas. Man får dessutom icke förbise, att ökade öfningar för de värnpligtige erfordra längre årlig tjenstgöring af de indelta trupperna och att ökade kraf på dessas krigsduglighet, hvilka kraf varda så mycket större, ju mindre indelta härens manstyrka blifver i förhållande till det reservmanskap (beväringen) som han i farans stund skall sammanhålla och leda, komma att medföra stegrad kostnad för de indelta truppers anskaffning och underhåll.

Då Utskottet af ofvan anförda skäl funnit lättnader böra beredas i rustnings- och roteringsbördan, har det emellertid icke ansett sig böra endast pröfva det sätt för dessa lättnaders beredande, som Kongl. Maj:t, för att döma af det utdrag ur statsrådsprotokollet för den 30 December 1876, som åtföljer statsregleringspropositionen (Bil. 3 b.), tyckes afse, eller att ett visst årligt understöd af högst 15 kronor skulle lemnas åt hvarje rotehållsummer vid indelta armén och ett understöd af högst 15 kronor åt beridet rusthåll, hvars rustningsförmåner icke uppgå till 400 kronor, och åt afsutet rusthåll, hvars rustningsförmåner icke uppgå till 320 kronor. Utskottet har nemligen icke blott med stöd af Kongl. Maj:ts proposition utan ock med ledning af de förslag till lättnader, som af flere enskilda motionärer framstälts, pröfvat frågan i dess allmänhet och dervid tagit till regel att den roterings- och rustningshjälp, som för denna gång borde beviljas, företrädesvis borde träffa de rust- och rotehållare, som äro mest i behof af densamma, samt äfven vid de tillfällen, då dessa bördor kännas tyngst. Då nu till följd häraf vakanta rotar och rusthåll icke ansetts böra komma i åtnjutande af denna hjälp, har detta skett derföre, att Utskottet ansett dessa icke genom den ökade öfningen få ökad kostnad. En afkortning af deras afgift, så som vid föregående lindringar 1841 och 1858 egt rum skulle dessutom enligt Utskottets mening vara så mycket mindre behöflig, som vakansafgifterna redan kunna sägas vara lägre än besväret, och det missförhållande, som möjligen på en eller annan ort kan finnas, torde, vid ett förnyande af vakanskontrakten komma att af sig sjelft regleras. En afkortning i vsafakangiften torde äfven få anses mindre lämplig äfven af det skäl att berörda rotar och rusthåll få en indirekt ersättning derutinnan, att den skyldighet, för befrielse från hvilken de betala vakansafgift, växer, medan deras vakansafgift varder densamma.

Bland särskilda onera i rust- och rotehållet, som Utskottet anser böra uppmärksammas, har Utskottet till en början fäst sig vid de kostnader, som åtfölja *rekryteringen*. Äligger det att i fredstid anskaffa soldat är lika betungande för det effektiva rotehållet, som för

det effektiva, beridna eller afsutna, kavaleriet. Lindringen i denna börda kan därför utgå jemnt åt alla effektiva rotar och rusthåll. Redan nu uppgår i flere landskap legan till ganska stora belopp, hvilkas utgörande kännes så mycket mera tryckande, då rekrytering af samma nummer, till följd af dödsfall eller annan orsak, flere gånger på kortare tid måste företagas. Genom att försäkra de effektivt rekryterande rotarne och rusthållen om en, efter förhållandena afpassad, rekryteringshjälp vunnas också den fördelen, att rust- och rotehållaren icke drabbades af alltför tryckande bördor, derigenom att de nödgades efter kortare mellantider anskaffa ny soldat, på samma gång som svårigheten att finna lämplige rekryter, hvilken måste ökas, alltefter som soldatens tjenstgöring varder mera trägen, lättare kunde öfvervinnas. En lifligare omsättning inom truppen torde också härigenom kunna påräknas och således äfven hären i militäriskt hänseende deraf draga icke ringa nytta. Vidkommande rekryteringshjälpens storlek har Utskottet, som icke förbisett att legan eller städjan på olika orter utgår med betydligt olika belopp, dock i afsigt att finna en medelsiffra, ansett denna hjälp lämpligen böra utgå med 50 kronor hvarje gång rekryt insättes i nummer.

Af samma skäl, som här ofvan nämnts i afseende å rekryteringshjälp, torde för rusthållet och det roterade rytteriet en särskild *remonteringshjälp* komma att medföra ändamålsenliga lättnader. Flere rusthåll åtnjuta emellertid redan nu så betydliga rustningsunderstöd att monteringshjälpens utgående utan undantag eller inskränkning icke torde böra ifrågasättas; fast hellre bör vid något af de här föreslagna slag af lättnader detta rustningsunderstöd äfven tagas i beräkning, på det en, så vidt möjligt är, rättvis fördelning af det lindringsbelopp, staten kan anslå, må gifva åt lindringarna det högsta möjliga värde. Utskottet har därför funnit lämpligt, att monteringshjälp, endast bör utgå till de effektivt monterande rusthåll, eller dubbelrotar vid Jemtlands Hästjägarcorps, hvilkas hela årliga rustningsunderstöd icke öfverstiger 200 kronor. Beloppet, som bör utbetalas, hvarje gång remont insättes i nummer, har syntts Utskottet lämpligen kunna bestämmas till 150 kronor.

Äfven i afseende å de *årligen* återkommande bördorna har Utskottet, hvad rotehållet vidkommer, ansett, att lättnad borde beredas, och trott, att denna, i likhet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, borde utgå i form af hvad Utskottet lämpligen ansett böra kallas *lönehjälp* åt hvarje effektivt rekryteradt nummer af roterade fotfolket. Lönehjälpens storlek för hvarje effektivt rekryteradt rote har Utskottet trott sig böra sätta till 20 kronor för åren 1878 och 1879 samt från och med 1880 till 30 kronor.

Att lemna lönehjelp äfven åt rusthållarne har Utskottet deremot ansett mindre lämpligt, då lättnader i andra åligganden synts det samma mera vara af behofvet påkallade. Ett sådant åliggande är rusthållares skyldighet att anskaffa och vårda så väl manskapets beklädnad och bevaringspersedlar som annan utredning, såsom sadelmundering, remtygs- och trossersedlar o. s. v. Äfven om inga andra lindringar föreläge, skulle Utskottet anse borttagandet af denna de rustandes skyldighet såsom ändamålsenlig och välbetäckt, så väl i afseende å statens intresse som å de rustandes. Vapentillverkningen gör i vår tid snabba framsteg. Ett vapen som är godt i dag, kan redan inom den närmaste framtiden vara mindre lämpligt till krigsbruk, i jemförelse med våra möjligen blifvande fienders. Utan att vara i egentlig mening odugligt, kunde nödvändigheten fordra att det utbyttes mot ett nyare af mera tidsenlig beskaffenhet. Men dessa ombyten skulle, om de föllo tätt efter hvarandra, stegra rustningsbördan långt mer, än ökade öfningar för manskap och hästar. Hvad som här ofvan yttrats om beväpningen, torde äfven, om än icke i lika hög grad, gälla i afseende å beklädnads- och remtygspersedlarne, och vidkommande dessa senare torde dessutom böra framhållas det ur ekonomisk synpunkt ofördelaktiga uti att flere mindre föreningar af afnämare göra upp kontrakt om leveranser af materialerna för dylika persedlar, i stället för att staten uppköper dem i större partier för flere regementen. Af här ofvan anförda skäl har Utskottet, i öfverensstämmelse med hvad redan finnes för rotehållet medgifvet, föreslagit, att staten från och med 1879 skulle öfvertaga manskapets vid rusthållet och roterade rytteriet ej mindre beklädnads- och bevaringspersedlar, än äfven annan, rust- och rotehållare åliggande utredning. Tillika har Utskottet ansett att staten samtidigt bör erhålla fri dispositionsrätt af i bruk varande af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar.

Vidkommande slutligen den lättnad, som bör komma rust- och rotehållare vid båtsmanshållet till del, i den mån som de värnpligtiges öfningar utsträckas, anser Utskottet, lika med Kongl. Maj:t, att beklädnadsbestyret för rust- och rotehållare vid båtsmanshållet, i hvad det afser de så kallade småpersedlarne samt kappsäcken, bör försvinna och af kronan öfvertagas. De större lättnader i rustnings- och roteringsbördan vid armén, som Utskottet föreslagit, torde emellertid äfven böra utsträckas till båtsmanshållet, och på det att understödet så vidt möjligt är måtte blifva lika i båda fallen, har Utskottet utom ofvan nämnda lättnad ansett lämpligt, att staten från och med 1878 äfven vid båtsmanshållet borde lemna, hvarje gång rekryt insättes i nummer, en rekryteringshjelp af 50 kronor samt att hvarje nummer, som verkligen håller

båtsman finge ett årligt bidrag till båtsmannens aflöning. Lönehjelpen vid båtsmanhållet har Utskottet emellertid, med fäst afseende så väl å den här ofvan föreslagna befrielsen, som ock å den med båtsmanhållet förenade jämförelsevis mindre bördan än för rotehållet, ansett böra sättas lägre än för detta och utgå med 15 kronor årligen från och med år 1879.

Vid landtförsvaret hafva icke, såsom ofvan anförts, de ständigt vakanta rotarne ansetts böra komma i åtnjutande af någon eftergift i vakansafgiften. Det samma har äfven syntts Utskottet lämpligt med afseende på båtsmanshållet. Ett undantag torde likväl böra göras härutinnan, vidkommande de vakanta rusthållen inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta. Dessa rusthåll, hvilka ståts på vakans för att vinna lindring i fattigvårdskostnaden för de kommuner, inom hvilka de äro belägna, äro strängt taget hvarken effektiva eller vakanta. De kallas också i dagligt tal »halfeffektiva» och kunna af Kongl. Maj:t när som helst anbefallas till uppsättning. Lika med Kongl. Maj:t har därför Utskottet ansett lämpligt att dessa rusthåll komma i åtnjutande af en lindring i sin vakansafgift motsvarande en tiondedel deraf, dock icke förr än samtidigt med att det effektiva båtsmanshållet kommer i åtnjutande af lönehjelpen, alltså först från och med år 1879.

De kostnader, som af ofvan nämnda understöd åt rust-, rote- och båtsmanhållet skulle komma att tillskyndas statsverket, har Utskottet beräknat

för landtförsvaret: till 450,000 kronor för år 1878, 700,000 kronor för 1879 och 900,000 kronor från och med 1880; och

för sjöförsvaret: till 55,000 kronor för 1878 och 137,000 kronor från och med 1879; hvilka anslag torde böra bestridas genom på vederbörande hufvudtitlar uppförda förslagsanslag till samma belopp.

Utskottet hemställer alltså:

2:o att Riksdagen, med förklarande att förslaget till lag angående den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid, icke kan oförändradt antagas, måtte

dels A. för sin del, och under förutsättning af att här nedan föreslagna lindringar bifallas, besluta följande

Lag angående den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid.

§ 1.

Under fredstid skola värnpliktige för sin utbildning tjenstgöra i 62 dagar, så vidt ej Kongl. Maj:t i särskilda fall finner skäl att i denna öfningstid göra inskränkning.

§ 2.

Förenämnda tjenstgöring fullgöres vid fotfolket under två på hvarandra följande år, med 42 dagar det första och 20 dagar det andra året; vid härens specialvapen och flottan deremot utan afbrott under ett år.

Öfvergående stadganden.

§ 3.

Under år 1878 vapenöfvas de värnpliktige af yngsta åldersklassen, vid fotfolket under endast 30 dagar, samt vid härens specialvapen och flottan under endast 50 dagar.

§ 4.

För värnpliktig, som före 1878 års ingång blifvit eller bort blifva bland allmänna beväringen inmönstrad, skall med afseende på fullgörandet af hans värnpligt gälla hvad hittills varit om allmänna beväringen stadgadt.

§ 5.

1. Invånare å Gotland, hvilken före ingången af år 1878 fyllt 21 år, skall tills vidare på förut öfligt sätt fullgöra *sina skyldigheter i afseende å öns försvar.*

2. Den, som efter 1878 års ingång fyller 21 år, och vid Gotlands nationalbeväring då redan vapenöfvats, skall ega att å den i denna lag bestämda första årets öfningstid afräkna det antal dagar, han vapenöfning undergått.

dels B. med stöd af hvad ej mindre i Kongl. Maj:ts nådiga proposition än ock i enskilda motioner föreslagits, angående lättnader för rust- och rotehållet, samt i samband med lagens antagande, besluta följande lättnader i rustnings- och roteringsbesvären att, så länge förestående lag är i verksamhet, rust- och rotehållet samt båtsmanhållet tillgodokomma; nemligen:

- a) Hvarje gång rekryt insättes i nummer vid så väl rust- och rote- som båtsmanhållet, lemnar staten ett bidrag af 50 kronor. Denna så kallade *rekryteringshjelp* utgår från och med år 1878.
- b) Rusthållsnummer, hvilkas rustningsunderstöd icke upp- går till 200 kronor, erhålla, hvarje gång ny remont insättes, af staten ett bidrag af 150 kronor. Denna så kallade *remonteringshjelp*, som tillgodonjutes äfven af effektivt remonterande nummer vid Jemtlands häst- jägarecorps, utgår från och med år 1878.
- c) Staten öfvertager från och med år 1879 manskapets vid rusthållet beklädnad och beväring jemte annan utredning för detsamma, såsom sadelmundering, remtygs- och trosspersedlar; hvaremot staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt af i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar.
- d) Hvarje rotenummer, som verkligen håller karl, er- håller ett årligt bidrag till soldatens aflöning och bostad. Denna s. k. *lönehjelp* utgår under åren 1878 och 1879 med 20 kronor samt från och med år 1880 med 30 kronor.
- e) Staten öfvertager från och med år 1878 skyldigheten för båtsmanshållet att bekosta kappsäck och småper- sedlar.
- f) Hvarje nummer af båtsmanshållet, som verkligen håller båtsman, erhåller ett årligt bidrag till båtsmannens aflöning. Denna s. k. *lönehjelp* utgår från och med år 1879 med 15 kronor årligen.

- g) Vakansafgiften för de lediga rotarne i Södra Möre och Blekinge nedsättes från och med år 1879 med tio procent;

dels slutligen C.

till uppförande å ordinarie stat för de under mom. B angifna ändamål bevilja särskilda förslagsanslag till sammanräknadt belopp af 1,037,000 kronor, hvilka anslag dock i 1878 års riksstat endast anvisas med tillhopa 505,000 kronor, deraf 450,000 kronor under 4:de hufvudtiteln och 55,000 kronor under 5:te hufvudtiteln.

Derest Riksdagen skulle bifalla hvad Utskottet i 2 punkten hemställt, kommer Utskottet att framdeles föreslå de rubriker, under hvilka de der tillstyrkta förslagsanslagen torde böra å hufvudtitlarne upptagas, hvilket Utskottet får

3:o för Riksdagen anmäla.

I sin motion N:o 19 har Herr P. A. Hellgrén hemställt:

att Riksdagen, derest den af Kongl. Maj:t föreslagna lag om allmänna värnpligten af Riksdagen antages, ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Lappmarkernas befolkning inom Vester- och Norrbottens län måtte, på grund af sina förut erhållna privilegier, tillsvidare, och intill dess sig visar, att de ega förmåga deltaga i allmänna värnpligten, derifrån frikallas.

Med anledning af denna motion, och då det syntes Utskottet tvifvelaktigt, huruvida Lappmarkernas befolkning borde i allmänhet underkastas värnpligt i vidsträcktare mån, än som tillhör landstormsman, men Utskottet ej varit i tillfälle att med afseende å de, sagda befolkning till äfventyrs tillförsäkrade, särskilda fri- och rättigheter lemna en fullständig utredning, hemställer Utskottet:

4:o att Riksdagen ville i underdånighet anhålla det Kongl. Maj:t täcktes taga under nådig ompröfning, huruvida, i hvad mån och under hvilka vilkor de i den antagna lagen om allmän värnpligt och i lagen om värnpligtigs öfning i fredstid innehållna bestämmelser må kunna äfven till lappmarkerna eller större eller mindre delar af dem utsträckas.

Utskottet, som, till följd af den begränsning frågan om försvarets ordnande erhållit i Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna nådiga proposition, härutinnan saknat anledning att framlägga något förslag till landtförsvarets slutliga ordnande, har på grund häraf icke heller funnit skäl att, utöfver hvad under punkterna 1—4 blifvit hemställt, tillstyrka några åtgärder med anledning af de i Herrar Jöns Perssons, Dofséns och Ola Anderssons motioner framställda förslag till indelningsverkets ombildning, ställande på vakans eller afskrifning.

Utskottet anser sig alltså böra hemställa:

5:o att Herrar Widmarks, Jöns Pehrssons, Dofséns och Ola Anderssons motioner icke måtte till någon vidare Riksdagens åtgärd föranleda.

Vidkommande öfriga, till Utskottet remitterade delar af Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 1, kommer Utskottet att framdeles afgifva särskildt Utlåtande.

Stockholm den 5 April 1877.

På Särskilda Utskottets vägnar:

ALB. EHRENSVÄRD.

Reservationer:

af Grefve *Ehrensward*, med hvilken Friherre *Akerhielm* förenat sig: »Jag har i åtskilliga delar icke kunnat godkänna den motivering, Utskottet beslutit, *särskildt* inledningen till betänkandet (pag. 17 och 18), i stället för hvilken jag ansett följande lydelse hafva varit lämpligare:

Då Utskottet nu går att yttra sig öfver de ärenden, som blifvit till detsamma öfverlemnade, får Utskottet till en början förklara, att det behandlat det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslag till lagar, angående den allmänna värnpligten och den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid, såsom fristående för sig och utan att sätta dem i samband med grunderna för härordningen. Utskottet har

således ansett det mål, till hvilket man för närvarande borde sträfva, endast vara att, utan rubbning af grunderna för vår närvarande härorganisation, införa förbättringar, genom hvilka härens styrka ökas och en ordnad mobilisering underlättas, och har därför icke heller ansett sig böra taga hänsyn till den öfvergång från vår nu varande härordning, som blifvit antydd i det yttrande, som afgifvits af Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet och finnes intaget i Kongl. Maj:ts proposition N:o 1, Bil. 3 b, och till hvilket yttrande nådiga propositionen om i fråga varande lagförslag hänsyftar. Under antagande att kommande Riksdagar, i den mån folket blir mera benäget därför, skall medgifva den utsträckning af värnpligten, som för hvarje särskildt tillfälle kan komma att af behofvet krävas, har nemligen Utskottet ansett, att de olika åsigtterna om grunden för en härordning för vårt land borde mera sammanjemkas och stridens liflighet något mildras, innan denna viktiga fråga företages till slutligt afgörande. Detta har syntes Utskottet vara så mycket mera nödigt, som ett antagande i hufvudsakliga delar af Kongl. Maj:ts ofvan nämnda lagförslag är lika mycket af behofvet påkalladt, vare sig att vår härordning kommer att grundas uteslutande på allmän värnpligt, eller icke»;

af Herr *Wijkander*: »Utskottets majoritet har vid behandlingen af dessa lagförslag oafslåtligen sträfvat att låta den med krigets fordringar numera icke förenliga organisations-tanken: »stam och beväring», så vidt möjligt framträda, men deremot undertryckt hvarje ord eller stadgande, som i sig kunde innebära en möjlighet af framtida öfvergång till en ren värnpligtsorganisation. Djupt öfvertygad å min sida att hvarje krigsförfattning, som i vår tid skall kunna vara för fosterlandets försvar betryggande, måste vara grundad på allmän värnpligt, får jag emot denna Utskottets uppfattning, äfvensom emot större delen af Utskottets på densamma grundade motivering, nedlägga min reservation.

Skulle emellertid Riksdagen lemna sitt bifall till ifrågavarande lagförslag, sådana de af Utskottet blifvit delvis omarbetade, ehuru visserligen icke förbättrade, torde det likväl icke kunna bestridas, att äfven derigenom våra stridskrafter blifva icke oväsentligt ökade och en mobilisering i betydlig grad underlättad, eller kanske rättare möjliggjord, hvadan jag för min del anser, att derest, och i den mån Kongl. Maj:ts förslag icke oförändrade godkännas, antagandet af dessa delvis stympade lagförslag är för försvaret önskvärdt.

Hvad åter beträffar de lättnader för rust- och rotehållare, hvilka Utskottet uppställt såsom vilkor för den s. k. öfningslagen, så förnekar jag principiellt icke billigheten af dylika lättnader, med hänseende till så

väl ordalydelsen i knektekontrakten som till den ökade tunga för rust- och rotehållare, hvilken otvifvelaktigt uppstår genom en utsträckning af de värnpligtiges öfningar, men jag vågar tro att dessa anspråk gått längre än hvar till den nu ifrågasatta utsträckningen af öfningarne borde med skäl föranleda och som för frågans framtida behandling torde vara gagneligt, hvadan jag i berörda hänseende delar Herr Rosensvärds uppfattning och anhåller att i den af honom i denna punkt aflemnade reservation få instämma.»

af Herr *Abelin*:

i punkt. 1 mot motiveringen.

i punkt. 2: »Det af Utskottet vid bifall till förslaget till »lag angående den tid värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid» fästade förbehåll, i hvad det rör ifrågasatta lättnader för rust- och rotehället, kan jag för min del icke biträda.

Förutom det att den ifrågasatta utsträckningen i beväringsskapskapets öfningar enligt min tanke icke i och för sig innebär någon giltig grund för lättnader i rust- och roteringsbesväret, håller jag före, att, i stället för partiella lindringar, sådana som de ifrågasatta — hvilka, huru tillfredsställande de än nu kunna befinnas, inom kort skola anses otillfredsställande och gifva anledning till nya fordringar och deraf följande förvecklingar — en fullständig reglering, afseende rust- och roteringsbördans fixerande samt de ovissa besvärens upphörande, är det enda medlet att åt frågan om lindringarne, der sådana böra ifrågakomma, gifva en önskvärd utgång.

En reform i denna rigtning är emellertid af den genomgripande beskaffenhet, att den icke torde böra ifrågasättas annorlunda än i sammanhang med en sådan utsträckning af de värnpligtiges öfningar och en sådan utveckling af våra stamtrupper, att ett efter våra förhållanden åtminstone någorlunda tillfredsställande försvar dermed kunde anses vunnet.

Jag har derföre i hufvudsakliga delar understödt ett i sådant syfte inom Utskottet väckt förslag, gående ut på, bland annat, 90 dagars öfning för de värnpligtige samt en väsentlig utveckling af stamtrupperna såsom ock förändrade bestämmelser i afseende å rekryteringssättet och tjenstetiden vid desamma, hvilket förslag likväl icke lyckades tillvinna sig majoritet. I fråga om det af Utskottet nu framlagda förslaget, hvilket, i hvad till truppernas ökade tjenstbarhet kan lända, endast innehåller den ringa förbättring i det bestående, att beväringens öfningstid blifvit ökad med 32 dagar, men det oaktadt medgifver betydliga bidrag till lättnad

i rust- och rotehållsbesväret, anser jag deremot, att vid bidragen bort fästas vilkoret af stamtruppens ändamålsenliga utveckling, så till förläggning som utbildning, och att särskildt vid rekryteringshjelpens beviljande bort göras följande förbehåll: att en gräns sättes för soldatens ålder i tjensten; att han på derom gjord anmälan må vara berättigad att, efter uppnådda 6 tjänste- och 26 lefnadsår, erhålla afsked, dock att, om han vill före uppnådda femton tjänsteår af denna rätt sig begagna, han skall vara skyldig på egen bekostnad sätta annan krigsduglig karl i sitt ställe.»

af Friherre *Stjernblad* mot § 10 i värnpligtslagen, som ansett att densamma bör utbytas mot § 10 i Kongl. Maj:ts förslag till värnpligtslag vid 1875 års riksdag.

af Herr *Rosensvärd*:

vid 1:sta punkten: »Ehuru jag anser antagandet af lagen om allmänna värnpligten, äfven i det skick den af Utskottet framläggas, vara ett viktigt steg till förbättring af vårt försvar, har jag velat anmäla, att jag icke finner de af Utskottet vidtagna förändringar i Kongl. Maj:ts förslag till sådan lag i allmänhet vara förbättringar och således icke heller instämmer i Utskottets motivering till denna punkt af dess utlåtande.»

vid 2:dra punkten Litt. B:

»Utan att taga för goda alla de skäl Utskottet anför till stöd för de lindringar i rustnings- och roteringsbesväret som Utskottet förordar, medgifver jag dock att dylika lindringar kunna vara billiga i sammanhang med nu ifrågasatta åtgärder till försvarets stärkande, men jag har dervid icke kunnat gå så långt som Utskottet. Helst hade jag önskat att icke öfverskrida Kongl. Maj:ts förslag i detta hänseende, men då onekligen rekryteringen och remonteringen äro de mest tryckande af de ovissa besvären och mest i behof att i någon mån utjemnas, har jag äfven ansett mig böra biträda Utskottets förslag under a och b, eller *rekryterings- och remonteringshjälp*.

Sammanlagda beloppet af rekryterings- och remonteringshjelpen har i medeltal för år blifvit beräknad till omkring 95,000 kronor för knektehållet och 12,000 kronor för båtsmanshållet, hvarigenom de af Kongl. Maj:t äskade förslagsanslagen skulle ökas å 4:de hufvudtiteln från 400,000 till 495,000 kronor och å 5:te hufvudtiteln från 55,000 till 67,000 kronor och således lindringarnes hela belopp uppgå till 562,000 kronor.»

af Herrar P. Engman, A. Rundbäck, A. P. Danielsson, L. Jönsson och C. A. Larsson, vid § 25 mom. 1 af värnpligtslagen, som ansett att detta moment, med uteslutande af orden: »eller upprätthållandet af inre ordning», borde erhålla följande lydelse:

Då rikets försvar, förberedelser dertill eller bevarandet af rikets neutralitet det kräfvat, må beväringens första uppbåd eller ock större eller mindre delar deraf, som Konungen kan finna behöfligt, inkallas till tienstgöring.»

af Herr S. B. Bruhn: »Om än den tid, de värnpligtige behöfva vapenöfvas för att tillsammans med stamtruppen utgöra en krigsduglig armé genom de föreslagna 62 dagar icke kan sägas vara öfverflödigt utsträckt, finnas dock många, som anse dessa 62 dagar, äfven om någon del deraf komme att användas till skjutöfningar, anordnade i hemorterna, för ändamålet fullt tillräckliga. Den redan länge och ständigt med växande styrka uttalade fordran af dem, hvilka hittills burit den hufvudsakliga bördan af vårt försvarsväsende, att varda i detta hänseende med öfriga samhällsklasser mera likställda, en fordran, som, ehuru ännu icke af alla erkänd, icke torde kunna förnekas innebära berättigade anspråk, manar derjemte till varsamhet och tillmötesgående. Under sådana förhållanden har hos mig uppstått tvekan, huru vida det vore nödvändigt och välbetänkt att nu, då ingen plan för ett fullständigt ordnande af försvarsväsendet och de dermed sammanhängande bördornas utjemnande föreligger, på sätt Utskottet föreslagit, söka få tiden för de värnpligtiges öfningar på en gång utsträckt till det maximum, hvarutöfver ett kanske flertal af befolkningen för närvarande anser den icke behöfva eller böra sträckas.

Jag har derföre, under antagande att mindre steg säkrare och jemnare leda till målet och i förhoppning att derigenom något redan nu i denna viktiga angelägenhet skulle kunna åtgöras, vågat ifrågasätta en mindre ökning af öfningstiden och trott att, om denna bestämdes till 45 dagar, delade på tvänne år, missnöje i landet skulle undvikas och den tidpunkt då, möjligen i förening med en fullständig organisations- och afskrifnings-plan, ett ytterligare steg i samma riktning kunde tagas snart inträffa. Den lättnad, som i sammanhang härmed nu bör komma de rustnings- och roteringskyldige till del, anser jag lämpligast böra utgå i procent af de med skyldighetens fullgörande förenade kostnader, dessa beräknade till ett medelvärde af 400 kronor vid det beridna och 320 kronor vid det afsutna kavalleriet samt 150 kronor vid infanteriet, från hvilka belopp dock vid rusthållet afdragas de till rustningens upp-

rätthållande anslagna räntor. Bestämnas lättnaden, i likhet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, att utgå med 10 procent af de här antagna medelkostnaderna, blir den i möjligaste mån jemn och rättvis, och en början kan anses gjord till rustnings- och roteringsbördans utjemnande.

Enär i de här antagna medelkostnaderna så väl legan vid rekryts antagande, som kostnaderna då ny häst insattes icke kunna anses vara beräknade till det belopp, de för närvarande utgöra, torde vid dessa tillfällen ett ytterligare understöd, såsom rekryterings- och monteringshjälp, böra ifrågakomma.

På dessa skäl och, hvad lättnaderna i rustnings- och roteringsbördan vidkommer, under förutsättning att förslaget till lag angående de värnpligtiges öfningstid antages, vågar jag hemställa att Riksdagen behagade besluta:

- 1:o. att antaga Kongl. Maj:ts förslag till lag angående den tid, värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid, med följande förändrade lydelse af punkterna 1 och 2:

1.

Under fredstid — — — — — tjenstgöra i
45 dagar — — — — — göra inskränkning.

2.

Förenämnda tjenstgöring — — — — — med 30 dagar
det första och 15 dagar det andra året — — — —
under ett år.

- 2:o. att rust- och rotehållare må, såsom lättnader i rustnings- och roteringsbördan, af statsmedel erhålla:

Vid Armén:

- a) För hvarje nummer vid rotehållet årligen 15 kronor;
b) För hvarje nummer vid det afsutna kavalleriet, der de från stamhemmanet frinjutna räntor tillhopa med augmentsräntor icke uppgå till 320 kronor, årligen 10 procent af skilnaden emellan summan af dessa räntor och nämnda belopp;
c) För hvarje nummer vid det beridna kavalleriet, der de från stamhemmanet frinjutna räntor tillhopa med augmentsräntor icke uppgå till 400 kronor, årligen 10 procent af skilnaden emellan summan af dessa räntor och nämnda belopp;

- d) Hvarje gång rekryt antages, såsom rekryteringshjelp 50 kronor;
- e) Hvarje gång ny häst insättes 150 kronor.

Vid Båtsmanhållet:

- a) Den lättnad Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition N:o 16 föreslagit;
- b) Rekryteringshjelp i likhet med nummer vid armén.»

af Herr *A. P. Danielsson:*
vid 1:sta punkten: § 28 och § 35.

vid 2:a punkten: »Utskottets förslag, att vid rotehållsinfanteriet från och med 1880 tilldela hvarje rote, som verkligen håller karl, en så kallad lönehjelp af 30 kronor och vid båtsmanhållet likaledes 15 kronor, har jag icke kunnat biträda, enär jag ansett dels att de föreslagna beloppen äro för låga och dels att denna form af lönehjelp är en allt för obetydlig lindring för den ökade öfningstid och de större fordringar, som komma att ställas på rotens karl. Det har nemligen allmänt uttalats den åsigt att, i den händelse Utskottets förslag blifver lag, den indelta soldaten hädanefter måste bibringas den öfning, som erfordras att han må kunna befordras till underbefäl, såsom korporal och vice korporal. Deraf synes mig blifva en gifven följd, det rust- och rotehållarnes ursprungliga åtaganden att hålla soldat eller ryttare komma att i så väsentlig grad rubbas, att den af Utskottet tillstyrkta lönehjelp i verkligheten icke blifver någon hjälp, enär med visshet torde få antagas att den ökade tjänstgöringen skall så förhöja karlens anspråk på bättre löneförmåner, att sålunda rotens kostnad till hans aflöning inom ett eller annat år torde öfverstiga den nuvarande äfven med tillägg af berörda lönehjelp. Kongl. Maj:t har likväl, både vid 1869 och 1871 års riksdagar uti sina då afgifna förslag till försvarets ordnande, uttalat den grundsats att, om öfningstiden för beväringen utsträcktes, rust- och rotehållarne borde åtnjuta minskning i sina bidrag till karlens aflöning äfvensom att en *bestämd* summa borde fastställas, hvaröfver den kostnad, som det ålåg rust- och rotehållarne att bestrida, icke fick gå. Jag kan således icke inse annat än att Kongl. Maj:t för sin del redan godkänt den af mig framhållna åsigt, att rust- och rotehållarnes bidrag till karlens aflöning bör fastställas till ett maximum.

Utskottets förslag till ny värnpligtslag innehåller i § 1, att hvarje svensk man är värnpliktig. Dermed har Utskottet än ytterligare erkänt

personlighetsprincipen, eller att hvarje man, som det förmår, skall deltaga i försvaret. I afseende åter på den materiella delen af försvaret, d. v. s. den *grund* hvarefter förmögenheten skall lemna bidrag till försvarets ordnande och underhållande, har Utskottet icke erkänt samma princip, eller att hvarje svensk inbyggare bör i mån af sin förmögenhet bidraga till de kostnader, som försvaret kräfvat. Snarare synes det af Utskottet framlagda förslag komma att ytterligare öka den tunga, som nu hvilar på ett slag af förmögenhet, nemligen en del af jordbruksfastigheten i landet. Oaktadt Riksdagen uttalat att indelningsverket bör afskrivas i den mån värnpligten komme att utsträckas, har likväl Utskottet, då det föreslagit tillökning af tiden för de värnpligtiges öfning, icke på samma gång velat erkänna denna Riksdagens åsigt om afskrifning på rust- och roteringsbesvären och sålunda söka att i någon mån utjemna de bördor, som nu hårdt trycka en samhällsklass.

Emot det tillägg till Utskottets förslag, som jag inom Utskottet påyrkat och här nedan kommer att framställa, har framhållits, att detsamma icke skulle vara förenligt med de principer Utskottet lagt till grund för sitt beslut, hvarigenom alla ovissa bördor blifvit lagda på rust- och rothållaren. Denna invändning torde dock icke hafva den betydelse, som man velat tillägga densamma. Jag vågar nemligen hysa den föreställningen att, då försvarets ordnande är en bland de viktigaste af samhällets angelägenheter, och då en ändring deri skall ske, nämnde ovissa ökade bördor icke bör läggas på en del af landets inbyggare, utan på staten i sin helhet.

Det kan icke annat än vara för hvar och en i högsta grad önskvärdt, att denna vigtiga och stora fråga, försvarets bättre ordnande, som så länge stått på dagordningen, nu måtte vinna en sådan lösning att densamma kunde för en tid af år, så att säga, försvinna från Riksdagens bord, samt att de meningsstrider, hvilka från skilda håll uppröra sinnen, lemnade rum för ett lugnare och mera opartisk bedömande af sjelfva saken. Under tiden vunnit erfarenhet om, huru den nu ifrågavarande ökade öfningen komme att i landet emottagas, och huruvida den allmänna meningen gillar ett ytterligare efterhärmande af nutidens prisade mönsterstater i militarism och kasernsystem. Då förhållandena redan synas antyda, att dessa stater kämpa med åtskilliga ganska stora svårigheter, föranledda af dessa system, kan sådant icke annat än gifva oss en allvarsam maning att varsamt framskrida på militarismens föga lofvärda stråt. Vilja vi endast *försvara* vårt land, torde, enligt min innerliga öfvertygelse, detta mål kunna vinnas utan att skapa ett militärvälde och utan att åsidosätta de fredliga yrkenas idrotter, så att landets välmåga äfventyras.

Ehuru jag är af den åsigt, att indelningsverket bör försvinna och den stamtrupp, som kan anses för försvaret behöflig, bör aflönas af staten, har jag dock, i frågans nu varande ställning, trott att det svårligen kan låta sig göra att af begge statsmakterna *nu* få en formlig afskrifningsplan erkänd att gälla under en följd af år med vissa procent årligen tills indelningsverket sålunda försvunnit, *under andra vilkor* än att Riksdagen jemväl beslutar att den vill utsträcka öfningstiden för de värnpligtige vida öfver 62 dagar; men då jag anser ett beslut *redan nu* om en sådan utsträckning af öfningstiden icke vara välbetäckt, har jag ansett det vara föga lönande att utan detta medgifvande yrka på en sådan afskrifningsplan.

Då jag, ledd af här angifna åsigter, ansett mig icke böra bestrida antagandet af lagen om utsträckning af beväringssmanskapets öfning under fredstid till 62 dagar, har jag dock trott att detta bör ske endast under det bestämda vilkor, att beslut jemväl fattas, som afser *verklig* lättnad för rust- och rotehållaren.

Enär de nummer, som äro vakanta, endast äro ställda på vakans under en tid af tio år samt med skyldighet att vid vakanstidens slut uppsätta karl, derest ej nytt aftal för ytterligare tio år kan med Kongl. Maj:t och kronan uppgöras, så har jag ansett vakanta nummer såväl vid armén som flottan vara berättigade att erhålla någon afskrifning på sina vakansafgifter.

Med stöd af hvad jag nu anfört får jag vördsammast yrka, det Riksdagen ville endast på det sätt bifalla Utskottets under punkten 2 A gjorda hemställan, att dervid fogade förutsättningar eller vilkor under B och C måtte få följande lydelse:

B) *dels*, med stöd af hvad ej mindre i Kongl Maj:ts nådiga propositioner än ock i enskilda motioner föreslagits, angående lättnader för rust- och rotehållet, samt i samband med lagens antagande, besluta lättnader och afskrifningar i rustnings- och roteringsbesvären att, så länge förestående lag är i verksamhet, rust- och rotehållet samt båtsmanshållet tillgodokomma; nemligen:

a) Hvarje gång rekryt insattes i nummer vid så väl rust- och rote- som båtsmanshållet lemnar staten ett bidrag af 50 kronor. Denna så kallade rekryteringshjelp utgår från och med 1878;

b)

- b) Rusthållsnummer, hvilkas rustningsunderstöd icke öfverstiger 200 kronor, erhålla, hvarje gång ny remont insättes, af staten ett bidrag af 150 kronor. Denna så kallade re monteringshjelp, som tillgodonjutes äfven af effektivt re monterade nummer vid Jemtlands hästjagar-corps, utgår från och med 1878.
- c) Staten öfvertager från och med 1879 manskapets vid rusthållet beklädnad och beväring jemte annan utredning för detsamma, såsom sadelmundering, remtyg- och trosspersedlar; hvaremot staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt af i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar.
- d) Staten öfvertager från och med år 1878 skyldigheten för båtsmanshållet att bekosta kappsäck och småpersedlar.
- e) Som lindring för rust- och rotehållaren till karlens aflöning afskrifvas $33\frac{1}{3}$ procent på de kostnader rust- och rotehållare utgöra för soldat, ryttares eller båtsmans aflöning. Vid bestämmandet af dessa kostnader skall det tioåriga medelpris läggas till grund, som inom hvarje län och de särskilda markegångsdistrikten uppkommer då de i länets markegångstaxor för åren 1864—1873 åsatta värden å vakansafgifter för soldat- eller båtsmansrote jämföres. Af detta sålunda inom hvarje län uppkommande medelpris afskrifves $33\frac{1}{3}$ procent och återstoden erlägges af soldat- eller båtsmansrote från och med 1880 såsom *bestämt* årligt bidrag till lön för soldat, ryttare eller båtsman; hvad i öfrigt erfordras för soldat, ryttare eller båtsmans aflöning bekostas af staten. Den af roten utgående aflöning kan, efter aftal med karlen vid hans antagande, förvandlas i jord af motsvarande afkastning, spannenål eller andra fördelar, dock med rättighet för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att tillse det de aftalade förmånerna icke blifva till oskäligt högt värde beräknade.
- f) Vakanta nummer vid såväl armén som flottan erhåller en afskrifning från och med 1880 af 25 procent af nu utgående vakansafgifter.
- g) Har rotehållare vid ledigblifvet rotenummer gifvit vederbörande militärbefälhafvare tillkänna, att han icke

kan för en lega af 75 kronor anskaffa krigsduglig karl med mindre än att lönen höjes utöfver hvad den afgående karlen såsom lön erhöil, och vill rotehallaren ej fylla hvad som i lega deröfver erfordras, då skall staten i sådan händelse öfvertaga rekryteringen genom vederbörande militärbefäl och roten till staten inbetala 25 kronor för befrielsen från rekryteringen äfvensom att den till roten enligt mom. a) eljest utgående rekryteringshjelp af staten innehålles.

b) När, under fredstid, vid kavalleriregementena indelt nummerhäst inkallas till annan tjenstgöring än för öfning eller tjenstgöring af rotens karl, och hästen under denna tid får fel eller skada, skall den sålunda rusthallaren tillskyndade förlust af staten ersättas;

c) *dels* slutligen medgifva

att å ordinarie Riksstat för förestående ändamål uppföra ett förslagsanslag af 1,300,000 kronor, deraf för utgående under 1878 dock endast anvisas å 4:de hufvudtiteln 450,000 kronor och å 5:te hufvudtiteln 55,000 kronor.»

af Herr *Lasse Jönsson*: »Då jag hvarken kan skänka mitt bifall åt regeringens förslag, ej heller gilla det beslut, till hvilket Utskottets pluralitet kommit, anser jag mig böra mot bådadera anföra min reservation.

I den skrifvelse, som 1873 års Riksdag aflät till regeringen, och hvilken sedermera icke varit åtföljd af någon annan hemställan från Riksdagens sida, anhöll den sistnämnda, att regeringen måtte uppgöra förslag till ny härordning på den grund, att värnpligten utsträcktes, men att såsom vilkor härför, *dels* indelta armén afgick och en ny stam sattes i stället, *dels* roteringsbördan (jemte grundskatterna) afskrefs med ett belopp af 3 procent årligen.

I det förslag, som regeringen för innevarande Riksdag framlagt, ifrågasattes icke indelta härens afgång och ännu mindre någon periodisk afskrifning af roteringsbördan, hvaremot blott en lindring för en gång i den sistnämnda föreslås till ett belopp af 400,000 kronor såsom ett slags vederlag för bevaringsöfningarnes utsträckning från 30 till 62 dygn.

Då regeringens förslag således icke innehåller det, hvarom Riksdagen en gång anhållit, kan jag icke biträda detsamma. Och så till vida måste jag, med kändedom om tänkesätten hos det öfvervägande antalet af landets befolkning, med Utskottet instämma, att frågan om försvarets vidare utveckling icke må, åtminstone under den närmaste framtiden,

hafva till mål införande af en härordning, hvilken liksom den år 1875 framlagda, uteslutande grundar sig på allmänna värnpligten.

Men det oaktadt kan jag icke i öfrigt biträda Utskottets förslag. Detsamma afser att, med en lika stor utsträckning af värnpligten, som regeringen ifrågasätter, likväl bibehålla indelningsverket, orubbadt i sina hufvudgrunder, men något lindra dess börda. Utskottet antager att rote- och rusthållare såväl fortfarande skola anskaffa karlen och hästen, som underhålla torpen, fastän något understöd erhålles vid anskaffningen och aflöningen, hvarjemte staten öfvertager den utrustning, hvilken hittills rusthålls- och båtsmans-rotarne varit skyldige att bekosta.

Men dels fästes härvid intet afseende vid 1873 års Riksdags skrifvelse, angående indelta härens afgang och roteringsbördans afskrifning, såsom vilkor för värnpligtens utsträckning, dels torde den lindring, som erbjudes, vara för ringa mot de ökade åligganden och kostnader, som ifrågasättas. Ty lätteligen kan förutses att den ökade tienstgöring, som i följd af värnpligtens utsträckning och andra omständigheter, kommer att fordras af stammens både trupp och underbefäl, vida längre än hittills skall afhålla dem från att rätt sköta torpen och i öfrigt bidraga till sin bergning. Och följden häraf måste blifva, att de nödgas taga igen skadan genom högre både städsel och lön, än de belopp som af Utskottet föreslagits såsom rekryteringshjälp och lönehjälp, hvarjemte rote- och rusthållares besvär och kostnader för torpens vidmakthållande ökas.

I öfrigt erbjuder Utskottets förslag ingen egentlig lösning af försvarsfrågan, utan blott ett uppskof med dess afgörande. Denna lösning synes mig icke på annat sätt kunna verkställas, än genom indelta arméns försvinnande i mån af afgang samt roteringsbördans afskrifning på sätt 1873 års Riksdag beslutat.

Men om den gamla stammen sålunda försvinner, måste, då härordningen icke grundas uteslutande på allmän värnpligt, en ny sättas i stället, hvilken bör blifva minst lika stor med den gamla och kan blifva af vida bättre beskaffenhet, emedan åt densamma, om den af statsverket, anskaffas och underhålles i stället för af rust- och rotehållare, kan lemnas all den utbildning, som den nuvarande krigskonsten fordrar och tillgängliga medel medgifva. Och ingenting synes rättvisare, än att denna förbättrade stam underhålles af statsverket, det vill säga genom bidrag af samtliga medborgare, helst i förhållande till förmögenheten.

Emellertid torde kunna ifrågasättas, huruvida rusthållsinrättningen, äfven af statsverket öfvertagen, är fullt lämplig för kavalleriets tidsenliga utbildning. Sistnämnda mål skulle törhända bättre vinnas, om allt kavalleri, liksom hittills en del deraf och öfriga specialvapen, förlades i ka-

serner med stallar. Min tanke är således, att det indelta kavalleriet bör sättas på värfvad fot.

Hvad beträffar infanteristammen, som för närvarande utom officerare och underofficerare torde räkna omkring 20,000 man, synes densamma lätteligen genom öfverflyttning till landtförsvaret af en del båtsmansrotar utan betydligare kostnader kunna uppbringas till 24,000 man, hvarigenom äfven stam för beväringen i de orter, der sådan ännu fattas, kan beredas.

Stammen bör således, enligt min åsigt, bestå af i kaserner förlagda värfvade specialvapen till samma styrka som för närvarande, samt af en på landet förlagd infanteristam, af 24,000 man, underbefäl spel och soldater.

Då det emellertid torde möta svårigheter för statsverket att erhålla nyssnämnda stora infanteristam, om densamma blotttillförsäkras lön, menicke bostad, tillåter jag mig biträda det förslag, som å senare tider från flera håll blifvit framkastadt, nemligen att rote- och rusthållare både vid landt- och sjöförsvaret, i mån af den nuvarande stammens afgang, skola till statsverket öfverlemna torpets bostad samt en jordareal af minst 2,8 kvadratrefvar eller $\frac{1}{2}$ tunnland; åliggandes dem, som icke hafva några torp, att lösa sig med 500 kronor, som betalas med 100 kronor årligen. Och torde särskildt böra erinras att torplägenheter i tillräcklig mängd torde kunna påräknas, då både de ledigblifna båtsmanshållens och rusthållens torp tillfalla statsverket.

Likaså synes mig billigt att rusthållarne, i mån af truppens afgang, till statsverket öfverlemnar såväl hästen, som allt hvad till dess och karlens utrustning hör. Att i sådant fall all indelt ränta och tionde bör återgå till statsverket, säger sig sjelf, äfvensom att staten erhåller andel i de genom bidrag från statsverket bildade remonterings- och rekryteringskassor, till dess de efter afskrifningens slut tillfalla statsverket. Derjemte torde ledigblifna rusthåll böra förpligtas att underhålla hästen, till dess kaserner för det hittills indelta kavalleriet blifvit färdigbyggda, dock icke längre än 5 år.

Hvad beträffar öfvergången i öfrigt från den nuvarande till den nya organisationen, föreslår jag att densamma, hvad truppen beträffar, sker i mån af dess afgang, samt hvad roteringsbördans afskrifning angår, försiggår med 3 procent årligen, så att de rotar eller rusthåll, hvilkas karlar afgå, betala en med nyssnämnda procent årligen minskad vakansafgift, men de, hvilkas karlar qvarstå, erhålla ett motsvarande understöd, allt i öfverensstämmelse med 1873 års skrifvelse och efter Kammarrådet Andersons beräkning. Den begränsning, Utskottets verksamhet erhållit,

hindrar mig att föreslå en likartad afskrifning för grundskatterna, hvilken jag dock, i öfverensstämmelse med 1873 års skrifvelse, anser såsom ett lika oafvisligt vilkor för värnpligtens förlängning, som roteringsbördans afskrifning.

Ehuru stammen således torde blifva både förökad till antalet och förbättrad till beskaffenheten, synes dock värnpligten i den mån böra utsträckas, att de värnpligtige, som skola med stammen införlifvas, måtte erhålla den utbildning, som sätter dem i stånd att jemte densamma kunna med framgång deltaga i landets försvar. I afseende på måttet af denna ökade utbildning torde blott framtidens erfarenhet kunna afgifva det rätta svaret. Så mycket synes mig dock klart, att den icke till den grad behöfver förlängas, som antagligen måste blifva fallet, om armén skulle sammansättas uteslutande af värnpligtige. Och derjemte torde böra antagas, att förlängningen blott efter hand bör komma i fråga, på det befolkningen småningom må kunna vänja sig vid värnpligtens ökade bördor. Då emellertid hvarken regeringen eller Utskottets pluralitet för närvarande ifrågasatt större förlängning af beväringsofningarne, än från 30 till 62 dagar, instämmer jag deruti, dock med den modifikation att först 1880 12 dagar tillkomma och 1885 ytterligare 20 dagar, så att sistnämnda år 62 dagar erhållas.

Till bestridande under nästkommande statsreglering af de kostnader, som genom ofvan föreslagna åtgärder kunna blifva behöflige, föreslår jag beviljandet af en summa af 900,000 kronor.

På grund af hvad ofvan blifvit nämndt får jag derföre föreslå följande:

A.

1. Svenska armén skall bestå af stam, innefattande befäl och trupp, samt beväring.
2. Stammen utgöres dels af indelt infanteristam, dels af värfvade specialvapen.
3. Infanteristammen erhåller en styrka af omkring 24,000 man, underbefäl, spel och soldater, men oberäkadt officerare och underofficerare, samt förlägges öfver landet, så att den i alla orter kommer att utgöra stöd för beväringen.
4. Det nuvarande indelta kavalleriet förvandlas till värfvad trupp, som i kaserner förlägges i landets olika delar.

B.

Beväringsöfningarne utsträckas:
från och med 1880 till 42 dygn samt
från och med 1885 till 62 dygn.

C.

Stammens underhåll öfverflyttas efter hand från rote- och rusthållare till statsverket på följande sätt:

1. Då nummer genom karls afgang blir ledigt, betalar roten eller rusthållet vid armén och flottan vakansafgift efter det pris, till hvilket Kammarrådet Anderson i sitt betänkande af den 15 December 1874 uppskattat kostnaden. Denna vakansafgift minskas med 3 procent årligen från det år beväringmanskapets ökade öfningar inträda.

De nummer, som fortfarande utgöra sina åligganden, erhålla ersättning af staten med lika procent, som årligen afskrifves på vakansafgifterna.

3. Vid karls afgang afstår rote- eller rusthåll vid armén eller flottan, såsom bidrag till den blifvande stammens aflöning, dels bostad åt knekten jemte nödiga uthus i laga skick, dels odlad jord till minst 2,8 kvadratrefvar eller $\frac{1}{2}$ tunnland, dock med rättighet för dem, som icke ega torp, att i stället för nämnda naturaprestationer inbetala en lösen af 500 kronor med 100 kronor årligen.

4. Då rusthåll genom karls afgang befrias från sitt åliggande aflemnas till statsverket utan ersättning såväl inmönstrad och godkänd häst, som karl- och hästmundering jemte beväringspersedlar.

5. Vid karls afgang från rusthållet återgår till statsverket den till rustningens upprätthållande anslagna årliga ränta och tionde, hvarjemte staten erhåller andel i de genom tillskott från statsverket bildade remonterings- och rekryteringskassor, hvilka efter afskrifningens fullbordan tillfalla statsverket.

D.

Till regeringens förfogande ställes ett förslagsanslag af omkring 900,000 kronor, för öfvergångens påbörjande från och med 1878, att användas dels till lega och lön åt det manskap staten uppsätter, dels till ersättning åt rote- och rusthållare, som effektivt fullgöra sina åligganden».

af Herr *Carl Anders Larsson*: »Då Utskottet till pröfning företog Kongl. Maj:ts nådiga propositioner angående ny värnpligtslag samt särskild lag angående tiden för värnpligtiges öfningar under fredstid, så väckte jag inom Utskottet ett öfvergångsförslag grundadt på Riksdagens skrifvelse af den 24 Maj 1873 samt bygdt på indelningsverkets afskaffande medelst årlig afskrifning af 3 proc. och uppsättande af ny stam i den mån indelta manskapet afgår. Detta förslag blef utan någon väsentlig pröfning inom Utskottet förkastadt, hvaremot ett annat förslag blef lagdt till grund för Utskottets nu afgifna betänkande. Sistnämnda förslag går ut på att bibehålla indelningsverket i oförändradt skick mot årlig ersättning åt de rust- och roteringsskyldige hemmansinnehafvare, hvaremot landets hela manliga befolkning mellan 20 och 41 år skola ställas i ledet samt undergå sextiotvå dagars vapenöfning under tjuguförsta och tjuguantra året. Detta förslag som bereder landet 400,000 man värnpligtigt manskap och beröfvar de tvenne yngsta åldersklasserna 1,240,000 dagsverken, värda minst 2,480,000 kronor, skulle staten tillösa sig genom ett anslag af något öfver en million kronor årligen, hvilken summa icke skulle komma de värnpligtige utan de rust- och roteringsskyldige tillgodo. För hvar och en, som, lika med mig, anser de med landskapen upprättade knektekontrakt och indelningsverk för gällande handlingar, hvilka icke kunna ensidigt brytas, förefaller Utskottets förslag minst sagdt besynnerligt. De föreslagna lindringarne äro icke afsedde att bereda jordbruksnäringen någon godtgörelse för den betydliga utskrifning, som skulle drabba desse näringsidkare i likhet med rikets öfriga innebyggare, hvilka förut tagit ringa eller ingen del i arméns underhåll, utan de äro beräknade att motsvara det förökade onus, som genom arméns fullständigare öfning och tidigare afskedande skulle blifva en följd, hvadan den förökade värnpligtstungan skulle drabba dem, hvilka hålla lejd karl för sitt hemman, lika tungt som hvarje annan medborgare, hvilken hittills icke tagit del i ett slikt onus. Då jag icke kunde finna en sådan åtgärd lämplig eller rättvis, så anmälde jag mot

betänkandet i sin helhet min reservation och yrkade, det Utskottet ville föreslå Riksdagen att besluta på följande sätt:

»Riksdagen, som lika med Kongl. Maj:t anser att en ny härordning är nödvändig för landets försvar mot yttre fiender, har dock icke obetingadt kunnat antaga de af Kongl. Maj:t uti dess proposition N:o 15 framställda förslag till lagar, dels angående den allmänna värnplikten dels ock den tid värnpliktig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid. Aberopande sin underdåniga skrifvelse den 24 Maj 1873, hvaruti Riksdagen yttrat, att den nya organisationen borde grundas på *stam och bevärning* samt att de på jorden hvilande rustnings- och roteringskostnader borde efter en måttstock af tre procent årligen minskas och efter hand försvinna, och med stöd af de inom Andra Kammaren väckta motioner, har Riksdagen för sin del beslutat:

1:o) Från och med 1878 upphör rekryterings- och remonterings-skyldigheten för indelta rust-, rote- och båtsmanshållet och ny ryttare, soldat eller båtsman anskaffas och lönas på statens bekostnad, så att armén underhålles vid sitt normala antal, intill dess alla till och med innevarande år antagne ryttare, soldater och båtsmän med döden afgått eller erhållit afsked ur tjensten.

2:o) I stället för den, på grund af knektekontrakt och indelningsverk, jorden åliggande skyldigheten att bekosta rustning och rotering skola innehafvarne af den onererade jorden under öfvergångstiden erlägga vakansafgifter, beräknade till 400 kronor för beridet och 320 kronor för afsutet kavallerinumner. Desse vakansafgifter minskas med: dels de egna räntor och kronotionde, dels det understöd, i stället för indragna augmentsräntor och kronotionde, som blifvit anslagna till rustnings- och roteringskyldighetens uppehållande, dels ock med 3 proc. af återstående vakansbeloppet årligen, så att hela utgiften efter omkring 33 års förlopp må försvinna.

3:o) Alla de indelte rotar och rusthåll, som under öfvergångstiden fullgöra sin rustnings- och roteringsskyldighet in natura, befrias från anskaffande af beklädnads-, rentygs- och beväringspersedlar samt hästmundering och trosspassevolans-afgift, hvarför kostnaderna öfvertagas af staten, och på det desse rust- och rotehållare må blifva likstälde med dem, hvilkas nummer ställas på vakans, ega nämnde rust- och rotehållare att af statsmedel uppbära 3 procent årligen af hela vakansbeloppet, hvar emot deras betalningsskyldighet inträder året nästefter, sedan karlen ur tjensten afgått, blifvit befördrad till befäl eller erhållit transport till annat nummer.

4:o. Då ett kavallerirusthåll blifver vakant öfverlemnas häst och sadelmundering i mönstergildt skick till staten; och, om staten så fordrar, är den rustande skyldig att, under öfvergångstiden, besörja hästens utfodring och vård, mellan mötena, mot ersättning efter årets markegångspris i orten.

5:o. Skulle någon rust- eller rotehållare vägra att ingå på dessa förändringar, sedan desamma blifvit af Kongl. Maj:t godkända, åligger det denne rust- eller rotehållare att fortfarande fullgöra sina skyldigheter i öfverensstämmelse med gällande knektekontrakt eller fastställt indelningsverk.

6:o. Skulle utbrott af krig inträffa under öfvergångstiden, upphör, under den tid kriget varar, rusthållares remonteringsskyldighet, hvilken deremot, efter återstæld fred, vidtager tre månader efter det trupperna återkommit till sin hemort, så framt icke Kongl. Maj:t skulle finna för godt tillåta längre anståndtid.

7:o. Sedan dessa vilkor för indelningsverkets upplösning blifvit af Kongl. Maj:t godkända och genom utfärdad lag bekräftade, eger Kongl. Maj:t utsträcka beväringsofningarne till sextiotvå dagar, fördelade på två år med 42 dagar det första och 20 dagar det andra året; men vid härens specialvapen och flottan fullgöres tjänstgöringen utan afbrott under ett år.

8:o. Den, som efter frivillig ansökan, insättes i stammen, tilldelas en årlig lön af 200 kronor under 6 år; men får icke under tjänstetiden uttaga mer än hälften häraf, hvaremot andra hälften utbetalas efter de sex årens förlopp.»

Detta förslag har jag ansett mig böra närmare motivera. Om man skulle tänka sig att svenska folket under tidernas längd skulle blifva villigt att underkasta sig en så utsträckt värnpligt, som med 1875 års Kongl. förslag afses, så lærer väl, under alla händelser, sådant icke låta sig göra, förrän den indelta stammen hunnit afgå, hvilket kan dröja ända till 30 år.

Jag har fördenskull i första punkten föreslagit, att staten skulle från och med nästa år öfvertaga rekryteringsskyldigheten vid de olika vapnen, hvaremot, och för att göra alla likställiga, jag i andra punkten föreslagit, att de ledigblifvande numren borde erlægga årlig vakansafgift under öfvergångstiden. De olika vakansbeloppen, hvilka grunda sig på Kammarrådet Andersons beräkning, har jag närmare specificerat uti närlagda tabell Litt. A, som jemväl utvisar antalet af indelta nummer vid rust-, rote- och båtsmanshållet samt beväringstyrkan. Enligt nämnda tabell skulle 2,000 rusthållsnummer, som ega större statsunderstöd än

hvertill rustningskostnaden blifvit uppskattad, vara fria från vakansafgift, hvaremot återstående 4,500 rusthållsnummer skola betala 1,022,000 kronor. Af 20,376 rothållsnummer, à 150 kronor på hvarje, skulle utgå sammanlagdt 3,056,400 kronor. Af 2,300 rusthålls- samt 3,473 rothållsnummer vid båtsmanshället skulle till olika värden utgå sammanlagdt 592,997 kronor. Dessa summor, utgörande 4,671,397 kronor, skulle dock, enligt tredje punkten samt i öfverensstämmelse med 1873 års riksdagsskrifvelse, årligen minskas med tre procent och följaktligen försvinna på $33\frac{1}{3}$ år. Denna afskrifning borde godtgöras innehafvarne af indelta hemman kontant, så länge de hölle karl, men afräknas på vakansmedlen för de öfriga. Beloppet af denna afskrifning har jag i rundt tal beräknat till 139,500 kronor årligen, och tabellen Litt. B visar, huru desamma skulle komma de rust- och roteringsskyldige till godo under trettio år.

Sistnämnda tabell visar äfven, huru den till 30,000 man beräknade indelta armén, efter en minskning af 1,000 man om året, skulle komma att ersättas af värnpligtige stamsoldater, äfvensom lönen till desse senare under öfvergångstiden. Tabellen visar derjemte hvilka vakansafgifter, staten skulle hafva att påräkna, äfvensom den kostnad, staten skulle nödgas tillskjuta.

Fjerde punkten har tillkommit för att underlätta statens börda under öfvergångstiden, och femte punkten för att icke genom maktspråk bryta knektekontrakt och indelningsverk.

Sjette punkten står i öfverensstämmelse med beväringlagen, som befriar från rekrytering under krig. Utan ett sådant stadgande skulle kunna inträffa, att en rusthållare, hvars ryttare blefve skjuten, ginge fri från all vidare kostnad, då deremot en rusthållare, hvars häst förderfvades eller dödades, kunde få vidkännas rätt betydliga utgifter för remontering.

Sjunde punkten stöder sig på Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående öfningstiden. Häruti har jag ansett mig böra föreslå den förändring, att öfningstiden, efter femton år, förlängdes till nittio dagar.

Üti åttonde punkten föreslås, att de värnpligtige, som efter fritt val åtaga sig att undergå sådan öfning, som i 1875 års härordningsförslag förutsättes, skola erhålla en årlig lön af 200 kronor under sex år; men att ena hälften af denna summa innehålles och utbetalas vid tjenstetidens slut. Detta förbehåll har man ansett nödigt, dels för att ega desto större säkerhet att de värnpligtige fullgöra sina skyldigheter såsom stamsoldater, dels ock för att sätta dem i tillfälle att vid tjenstetidens slut skaffa sig eget tak öfver hufvudet och en egen jordbit, så att man om dem med skäl kan säga, att de under återstående sex år i reserven

och åtta år i landstormen hafva en egen torfva att försvara, hvilket påstående icke slår in på indelta soldater, de der nödgas gå ifrån sina torp just vid den tid, då de äro i bästa behof af desamma. Skulle de föreslagna stamsoldaterne icke vilja nedlägga sina lönebesparingar i hus eller jord, utan hellre låna ut dem mot ränta eller insätta dem på sparbank, så bereda de sig härigenom, efter endast sex års tjänst, en vida högre pension, än som för närvarande tillfaller indelta soldaterne efter trettio års tjänstetid.

Emot förslaget i denna punkt har man anmärkt, att detsamma skulle vara överkställbart, så vida man icke ville sätta lottning såsom yttersta utvägen att få stammen fulltalig. Då man nu vet, att faran är lika stor för den öfriga beväringen som för stammen, och att endast denna senare tillagnar sig en mera fullständig öfning, samt för den tidsförlust, som härtill åtgår, erhåller en så riklig ersättning, så kan man taga för afgjort, att många sökande skola anmäla sig till hvart och ett af numren i stammen så väl under fred som krig, ty det skall alltid kännas mera tillitsfullt att rycka mot en fiende, efter att vara fullt öfvad, än då man saknar denna förman. Men för den händelse farhågan skulle, mot förmodan, besannas, så har jag inom Utskottet påvisat fyra utvägar, för att nå målet utan anlitan af den förhatliga lottningen. Den ena är att öka legan eller lönen, den andra är att låta utskrifningsnämnden uttaga stamsoldater på samma sätt som manskapet till specialvapnen, den tredje är att förbinda komunerna att anskaffa det bristande antalet, och den fjerde att låta skyldigheten för de indelta hemmanen att skaffa manskap kvarstå. Ingendera af dessa utvägar är så förhatlig som lottningen, ty genom densamma kan ödet drabba den minst lämplige lika väl som den, hvilken är bäst passande till stamsoldat.

För att visa, huru starkt försvaret skulle blifva, om man, i sammanhang med värnpligtslagen, ville antaga ett öfvergångsförslag, ungefärligen öfverensstämmande med ofvanstående, så har jag uppgjort tabellen Litt. C, som utvisar, att man efter trettio år erhåller 76,000 man öfvade stantrupper, då alla indelte soldater afgått, samt 324,000 man beväringstrupper, hvilka erhållit 62 å 90 dagars öfning.

Vid denna beräkning har jag upptagit tjugu åldersklasser, å 20,000 man i hvarje, under full visshet att folkmängdens ökning skall ersätta den afgång, som inträffar till följd af dödsfall eller andra orsaker. Fortsättningen af tabellen visar, att under fyråtiondefjerde året inträder det normalförhållande, som sedermera förblifver i regeln oförändradt, derest 5,000 årligen rekryteras. Styrkan kommer sålunda att utgöra 100,000 man i den fullständigt öfvade kategorien och 300,000 man i den senare.

Det torde med skäl kunna ifrågasättas, om landet har tillfälle att offra större krafter på sitt försvar, eller om det ens kan vara behöfligt att af detsamma kräfva högre nummerstyrka.

De ofantliga kostnader, som i 1875 års härordningsförslag togos i anspråk för kaserubyggnader, skulle betydligt reduceras genom ifrågasvarande öfvergångsförslag; ty under de första sex åren behöfdes dylika byggnader endast för *ett tusen man*, de följande sex åren för två samt sedermera för tre, fyra och fem tusen man under hvarje sex-års period. Det synes icke osannolikt, att statens stigande inkomster, särdeles sedan de äldre jernvägslånen blifvit amorterade, skola förmå bereda tillgång för försvarets ordnande i denna modererade form, utan att betunga öfriga samhällsklasser med ökade skatter.

Inom Utskottet har man fästat synnerligen stor vikt vid att torp-systemet bibehålles. Efter mitt förmenande är detta det giltigaste skälet *mot* indelningsverket; ty så länge torpen bibehållas, måste man tillåta innehafvarne kvarstå i tjensten, så länge de förmå någorlunda fullgöra sina åligganden. Flertalet ryttare och soldater blifva alltså för gamla att skicka i fält. Indelta soldaten blifver staten dessutom mycket för dyr i öfningskostnader, då man tager i betraktande att samma slags öfningar upprepas årligen under trettio års tid. Den närvarande stammen, som i regeln öfvas 20 dagar om året, för en utgift af 800,000 kronor, kostar således under trettio 24,000,000 kronor, hvilket efter en beräkning af 24,000 i aktiv tjenst belöper sig till 1,000 kronor per man. Om man deremot antager en värnpliktig stam till lika stor styrka och gäfvde densamma enahanda öfning som åt den indelta soldaten, dock endast under sex år för hvarje ny uppsättning, så kostade denna stam under loppet af 30 år afvenledes 24,000,000 kronor; men genom tjenstetidens inskränkning finge man då 120,000 man öfvade. Hvar och en kostade i så fall endast 200 kronor. Staten finge sålunda fem gånger så stort antal öfvadt manskap för sina penningar och hade derutöfver nytta af desamma under sex år i reserven och åtta år i landstormen. Den totala förlusten på indelta stamtruppens öfningar blifver sålunda 800 kronor per man, hvilket på en styrka af 24,000 man under 30 år gör 19,200,000, eller 640,000 för hvarje år. Sistnämnda summa torde få anses tillräckligt hög, för att taga vara på under en tid, då försvarsverket kräfver så stora förhöjningar i många andra afseenden.

Man kan visserligen med fog säga, att staten, genom öfvertagande af stamtruppens framtida aflöning, ikläder sig en högst betydlig utgift, uppgående möjligen till 6,000,000 kronor årligen, i fall man vill behålla den höga numerären af 30,000 man; men härigenom vinnes dock den

högst beaktansvärda fördelen, att all jord blefve lika beskattad, sedan jemväl grundskatterna hunnit på beslutadt sätt amorteras.

Att denna förhöjning! på fjerde hufvudtiteln icke är exempellös, visar sig dock vid en jämförelse mellan 1823 och 1874 årens statsregleringar. Under dessa femtio åren hade utgiften ökats med 6,319,000 kronor, ehuru någon så genomgripande reform under nämnda tid icke förelupit. Dessutom eger man vid öfvergångstidens slut den utvägen att förminska stammens numerär och öka beväringsofningarne, hvarigenom stor besparing kan vinnas, utan att landets försvar äfventyras; ty ehuru jag icke beräknat mer än 20,000 man i hvarje åldersklass af beväringen, så kan man med visshet antaga, att styrkan ökar sig så, att man vid den tiden kan uppställa en half million krigare, då man sammanräknar beväringen och landstormen.

Tager man derjemte hänsyn till hvilka stridskrafter broderlandet Norge förmår uppställa till de förenade rikenas gemensamma försvar, så vill det synas, som skulle förnuån att värna fosterlandet icke vara så tröstlös, som man från vissa håll velat påstå.

I anledning här af, och då Riksdagen icke lärer vilja utbyta en fem-årig mot en tjuguarig värnpligt eller i stället för 100,000 uppställa 400,000 man, blott för den af Utskottet föreslagna lindring i indelningsverket, så vågar jag härmed vördsamt föreslå:

att Riksdagen antager de af Utskottet föreslagna lagar angående den allmänna värnpligten och den tid värnpligtig skall för sin utbildning tjenstgöra under fredstid; dock under följande vilkor och förbehåll:

1:o. Från och med nästkommande år 1878 ställes indelningsverket på upplösning sålunda, att för det manskap, som afgår, insättas nya rekryter på statsverkets bekostnad utan rust- och rothållares vidare betungande, vare sig för armén eller båtsmanshållet.

2:o. I stället för den på grund af knektkontrakten och indelningsverk jorden åliggande skyldigheten att bekosta rustning och rotering skola innehafvarne af den onererade jorden, under öfvergångstiden, erlägga vakansafgifter, beräknade till 400 kronor för beridet och 320 kronor för afsutet kavallerinumner, samt 150 kronor för rothålls- och 120 kronor för båtmanshållsnummer i enlighet med Kammarrådet Andersons förslag. Desse vakansafgifter minskas med: dels de egna räntor och kronotionde, som blifvit anslagna till rust-

nings- och roteringsskyldighetens uppehållande, dels ock med tre procent af återstående vakansbeloppet årligen, så att hela utgiften efter omkring 33 års förlopp må försvinna, på sätt tabellen *Litt. B* närmare utvisar.

3:o. Alla de indelta rotar och rusthåll, som under öfvergångstiden fullgöra sina skyldigheter in natura, befrias från anskaffande af beklädnads-, bevärnings- och rymtygspersedlar samt hästmunderings- och trosspassevolansafgift, därför kostnaderna öfvertagas af staten. Och på det desse rust- och rotehållare må blifva likstälde med dem, hvilkas nummer stälts på vakans, ega nämnde rust- och rotehållare att af statsmedel uppbära tre procent årligen af hela vakansbeloppet, hvar emot deras betalningsskyldighet inträder året näst efter sedan karlen ur tjensten afgått eller blifvit befordrad till befäl.

4:o. Då ett kavalleri-rusthåll blifver vakant, öfverlemnas häst och sadelmundering i mönstergildt skick till staten, och, om staten så fordrar, är den rustande skyldig att under öfvergångstiden besörja hästens utfodring och vård mellan mötena, mot ersättning efter årets markegångspris i orten.

5:o. Skulle någon rust- eller rotehållare vägra att ingå på dessa förändringar, sedan desamma blifvit af Kongl. Maj:t godkända, åligger det denne att fortfarande fullgöra sina skyldigheter i öfvensstämmelse med gällande knektekontrakter eller faststaldt indelningsverk.

6:o. Skulle utbrott af krig inträffa under öfvergångstiden, upphör under den tid, kriget varar, rusthållares remonteringsskyldighet, hvilken deremot, efter återstald fred, vidtager tre månader efter det trupperna återkommit till hemorten, så framt icke Kongl. Maj:t skulle finna för godt tillåta längre anståndstid.

7:o. Sedan dessa vilkor för indelningsverkets upplösning blifvit af Kongl. Maj:t godkända och genom utfärdad lag bekräftade, träda värnpligt- och öfningslagarne i full gällande kraft, och eger Kongl. Maj:t att, efter frivillig ansökan, ur de värnpligtiges leder autaga behöfligt antal stamsoldater, som förbinda sig

att under sex år qvarstå i hären och underkasta sig tio månaders rekrytskola, trettio dagars repetitionsöfningar under tredje och fjerde värnpligtsåren, samt att derefter qvarstå sex år i reserven och åtta år i landstormen, mot en aflöning af 200 kronor årligen under de sex första åren. Af denna lön får hälften uppbäras under tjänstetiden, den andra hälften inestår till slutet af sjetten året, då densamma utbetalas till stamsoldaten eller dess rättsinnehafvare.

8:o. Skulle erforderligt antal stamsoldater icke frivilligt anmäla sig inom de olika utskrifningsområdena, ega de i värnpligtslagen omförmälda utskrifningsnämnderna uttaga det felande antalet bland första klassens värnpligtige. Dock må stammen icke utgöra mer än trettio tusen man, deruti indelta manskapet och specialvapnen jemväl inräknas.

9:o. Då indelta stammen blifvit till hälften förminskad, förlängas beväringens öfningar till nittio dagar, fördelade på två eller tre år efter Kongl. Maj:ts nådiga bestämelse; men sedan hela den indelta stammen afgått, eger Kongl. Maj:t ur de sex första åldersklasserna antaga så stort antal stamsoldater, som erfordras för att uppehålla stammen och specialvapnen vid en styrka af trettio tusen man, samt tillförsäkra dem en årlig lön af 200 kronor under sex år, på sätt i 7 punkten bestämmes.

10:o. De kostnader, som af detta förslag påkallas, komma icke att tagas i anspråk förr än under nästa år, hvadan Riksdagen underdånigst anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå de belopp, som må anses erforderliga.

Litt. A.

Tabell öfver indelningsverket och vakansafgifterna.

Nnummer.						Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Beridet Rusthåll.	Afsatne Rusthåll.	Rothåll.	Båtmanshåll.	Summa.					
500	—	—	—	—	Lif-Regementets Dragoncorps har i understöd 440 kr., således frie från vakans				
500	—	—	—	—	Lif-Regementets Hussarcorps, understöd 268 kr., betalar 132 × 500	66,000	—	—	—
500	—	—	—	—	Smålands Hussarer, understöd 248 kr., betalar 152 × 500	76,000	—	—	—
1,000	—	—	—	—	Skånska Hussarer, understöd 40 kr., betalar 360 × 1,000	360,000	—	—	—
1,000	—	—	—	3,500	Skånska Dragoner, understöd 35 kr., betalar 365 × 1,000	365,000	—	—	—
—	500	—	—	—	Lif-Regementets Grenadiercorps, understöd 334 kr., vakanskostnaden 320, sålunda frie.				
—	1,000	—	—	—	2:dra Lif-Grenadier-Regementet, understöd 335 kr., sålunda frie				
—	1,000	—	—	—	Westgöta Regemente, understöd 200 kr., betala sålunda 120 × 1,000	120,000	—	—	—
—	500	—	—	3,000	Smålands Grenadierer, understöd 250 kr., betala 70 × 500	35,000	—	1,022,000	—
—	—	725	—	—	Jemtlands Jägare à 150 kronor	108,750	—	—	—
—	—	1,244	—	—	1:sta Lif-Grenadier-Regementet à 150 kronor	186,600	—	—	—
—	—	1,200	—	—	Upplands Regemente à 150 kronor	180,000	—	—	—
—	—	1,200	—	—	Skaraborgs d:o à d:o	180,000	—	—	—
—	—	1,200	—	—	Södermanlands d:o à d:o	180,000	—	—	—
—	—	1,100	—	—	Kronobergs d:o à d:o	165,000	—	—	—
—	—	6,669	—	6,500	Transport	1,000,350	—	1,022,000	—

Nummer.						Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Beridat Rusthåll.	Afsäntne Rusthåll.	Rothåll.	Påtmanshåll.	Summa.					
		6,669		6,500	Transport	1,000,350		1,022,000	
		1,100			Jönköpings Regemente à 150 kr.	165,000			
		1,200			Dal-Regementet à d:o	180,000			
		1,200			Helsinge d:o à d:o	180,000			
		1,200			Elfsborgs d:o à d:o	180,000			
		1,200			Westgöta Dals d:o à d:o	180,000			
		904			Bohusläns d:o à d:o	135,600			
		1,200			Westmanlands d:o à d:o	180,000			
		483			Norrbottens Fältjägare à d:o	72,450			
		460			Westerbottens d:o à d:o	69,000			
		1,100			Kalmare Regemente à d:o	165,000			
		766			Nerikes d:o à d:o	114,900			
		908			Wermlands d:o à d:o	136,200			
		984			Norra Skånska Infanteri-Regemen- tet à 150 kronor	147,600			
		1,002		20,376	Södra Skånska Infanteri-Regemen- tet à 150 kronor	150,300		3,056,400	
			1,500		Blekinge, hela rustnings- kostnaden för 6 kom- panier à 95,31	142,965			
			800	2,300	Södra Möre för 3 kompanier à 41,59	33,272	176,237		
			118		Tjusts kompani				
			121		Smålands kompani				
			194		Östergötlands kompani				
			276		Södermanlands d:o 1:a och 2:a				
			262		Södra Roslags d:o 1:a och 2:a				
			263		Ölands d:o 1:a och 2:a				
			260		Gottlands d:o 1:a och 2:a				
			488		Bohus d:o 1:a och 2:a				
			364		Norra och Södra Hallands				
			87		Westergötlands				
			280		Norra Roslags 1:a och 2:a				
			718		Norrlands 1:a och 2:a				
			42	3,473	Frälseroteringen i Blekinge och Södra Möre à 120 kr. pr num- mer	416,760		592,997	
				32,649				4,671,397	

Utdrag af mönsterrullorna öfver beväringen 1876.

	Landtbeväring.		Sjöbeväring.	
Uppnådd beväringssålder såsom födde år 1855	28,218		8,823	
Frånvarande från mönstringen	9,043		6,183	
D:o från vapenöfning	500	37,761	584	15,590
Approberade: Till skarpskyttar	462		163	
D:o „ vapenöfning	19,628	20,090	5,416	5,579
Frånvarande med laga förfall	877		1,032	
D:o utan d:o d:o	9,230	10,107	6,291	7,323
Ingångne i militärtjänst	628		123	
Kasserade	5,823		1,537	
Befriade	254		785	
Afflyttade från länet	765		163	
Döde	94	7,564	80	2,688
	Summa	37,761	Summa	15,590
Af de approberade tillhöra:				
Första klassen	18,701		4,825	
Äldre manskap	1,302		666	
Andra klassen	65		63	
Tredje klassen	18		21	
Fjerde klassen	3		4	
Femte klassen	1	20,090		5,579
Förlustige medborgerligt förtroende	7		4	

Litt. B.

Kostnadsberäkning öfver Värnpligtsstammen, Vakansafgiften och Afskrifningen.

Indelt stam.	Värn- pligts- stam.	Året.	Löner till värnpliktig stam.	3 % ersätt- ning till effek- tive nummer.	3 % afskrif- ning å vakans- afgiften.	Vakansafgif- ten från indelte nummer.	Statsbidrag.
29,000	1,000	1:sta	200,000	134,850	4,650	150,350	184,500
28,000	2,000	2:dra	400,000	130,200	9,300	291,400	238,800
27,000	3,000	3:dje	600,000	125,550	13,950	423,150	302,400
26,000	4,000	4:de	800,000	120,900	18,600	545,600	375,300
25,000	5,000	5:te	1,000,000	116,250	23,250	658,750	457,500
24,000	6,000	6:te	1,200,000	111,600	27,900	762,600	549,000
23,000	7,000	7:de	1,400,000	106,950	32,550	857,150	649,800
22,000	8,000	8:de	1,600,000	102,300	37,200	942,400	759,900
21,000	9,000	9:de	1,800,000	97,650	41,850	1,018,350	879,300
20,000	10,000	10:de	2,000,000	93,000	46,500	1,085,000	1,008,000
19,000	11,000	11:te	2,200,000	88,350	51,150	1,142,350	1,146,000
18,000	12,000	12:te	2,400,000	83,700	55,800	1,190,400	1,293,300
17,000	13,000	13:de	2,600,000	79,050	60,450	1,229,150	1,449,900
16,000	14,000	14:de	2,800,000	74,400	65,100	1,258,600	1,615,800
15,000	15,000	15:de	3,000,000	69,750	69,750	1,278,750	1,791,000
14,000	16,000	16:de	3,200,000	65,100	74,400	1,289,600	1,195,500
13,000	17,000	17:de	3,400,000	60,450	79,050	1,291,150	2,169,300
12,000	18,000	18:de	3,600,000	55,800	83,700	1,283,400	2,372,400
11,000	19,000	19:de	3,800,000	51,150	88,350	1,266,350	2,584,800
10,000	20,000	20:de	4,000,000	46,500	93,000	1,240,000	2,806,500
9,000	21,000	21:sta	4,200,000	41,850	97,650	1,204,350	3,037,500
8,000	22,000	22:dra	4,400,000	37,200	102,300	1,159,400	3,277,800
7,000	23,000	23:dje	4,600,000	32,550	106,950	1,105,150	3,527,400
6,000	24,000	24:de	4,800,000	27,900	111,600	1,041,600	3,786,300
5,000	25,000	25:te	5,000,000	23,250	116,250	968,750	4,054,500
4,000	26,000	26:te	5,200,000	18,600	120,900	886,600	4,332,000
3,000	27,000	27:de	5,400,000	13,950	125,550	795,150	4,618,800
2,000	28,000	28:de	5,600,000	9,300	130,200	694,400	4,914,900
1,000	29,000	29:de	5,800,000	4,650	134,850	584,350	5,220,300
—	30,000	30:de	6,000,000	—	139,500	465,000	5,535,000

Litt. C.

Tabell öfver indelta Armén och de värnpligtige.

	Indelt stam.	Värnpligtige.			Summa.	Beväringsskyldige.			Summa.
		Stam.	Reserv.	Land-storm.		1:sta upp-bådet.	2:dra uppbådet.	Land-storm.	
1:sta året 1878	29,000	1,000	—	—	30,000	19,000	—	—	19,000
2:dra " "	28,000	2,000	—	—	30,000	38,000	—	—	38,000
3:dje " "	27,000	3,000	—	—	30,000	57,000	—	—	57,000
4:de " "	26,000	4,000	—	—	30,000	76,000	—	—	76,000
5:te " "	25,000	5,000	—	—	30,000	95,000	—	—	95,000
6:te " "	24,000	6,000	—	—	30,000	114,000	—	—	114,000
7:de " 1884	23,000	7,000	1,000	—	31,000	113,000	19,000	—	132,000
8:de " "	22,000	8,000	2,000	—	32,000	112,000	38,000	—	150,000
9:de " "	21,000	9,000	3,000	—	33,000	111,000	57,000	—	168,000
10:de " "	20,000	10,000	4,000	—	34,000	110,000	76,000	—	186,000
11:te " "	19,000	11,000	5,000	—	35,000	109,000	95,000	—	204,000
12:te " "	18,000	12,000	6,000	—	36,000	108,000	114,000	—	222,000
13:de " 1890	17,000	13,000	7,000	1,000	38,000	107,000	113,000	19,000	239,000
14:de " "	16,000	14,000	8,000	2,000	40,000	106,000	112,000	38,000	256,000
15:de " "	15,000	15,000	9,000	3,000	42,000	105,000	111,000	57,000	273,000
16:de " "	14,000	16,000	10,000	4,000	44,000	104,000	110,000	76,000	290,000
17:de " "	13,000	17,000	11,000	5,000	46,000	103,000	109,000	95,000	307,000
18:de " "	12,000	18,000	12,000	6,000	48,000	102,000	108,000	114,000	334,000
19:de " 1896	11,000	19,000	13,000	8,000	51,000	101,000	107,000	132,000	340,000
20:de " "	10,000	20,000	14,000	10,000	54,000	100,000	106,000	150,000	356,000
21:sta " "	9,000	21,000	15,000	11,000	56,000	99,000	105,000	149,000	353,000
22:dra " "	8,000	22,000	16,000	12,000	58,000	98,000	104,000	148,000	350,000
23:dje " "	7,000	23,000	17,000	13,000	60,000	97,000	103,000	147,000	347,000
24:de " "	6,000	24,000	18,000	14,000	62,000	96,000	102,000	146,000	344,000
25:te " 1902	5,000	25,000	19,000	16,000	65,000	95,000	101,000	144,000	340,000
26:te " "	4,000	26,000	20,000	18,000	68,000	94,000	100,000	142,000	336,000
27:de " "	3,000	27,000	21,000	19,000	70,000	93,000	99,000	141,000	333,000
28:de " "	2,000	28,000	22,000	20,000	72,000	92,000	98,000	140,000	330,000
29:de " "	1,000	29,000	23,000	21,000	74,000	91,000	97,000	139,000	327,000
30:de " 1907		30,000	24,000	22,000	76,000	90,000	96,000	138,000	324,000

Friherre *Stjernblad* och Herr *Bruhn* hafva anmält att de icke öfvervarit justeringen af Utskottets Utlåtande.

Rättelse

*i Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag
m. m. Utlåtande N:o 1:*

Reservationen af Friherre *Stjernblad* afser Utskottets beslut rörande § 10 i Kongl. Maj:ts förslag till värnpligtslag, eller den föreskrift, som *i den af Utskottet tillstyrkta värnpligtslagen finnes under § 9 intagen.*